

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2/40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lec
deschis costă șirul 20 fi.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Istorie și drepturi

Faimosul istoric al lui „Budapesti Hir-lap”, care ne trimitea la *Rovine* ca să vedem ce s'ar fi petrecut acolo între Mateiaș Craiul și Ștefan-cel-Mare, nu se lasă. Dar precum pare că ar fi vrut să ne inducă în eroare ca să nu ne mai reamintim *reala* întâlnire dela *Baia* dintre cei doi principii ambii de origine română, așa și acum încearcă să bată câmpii *alătura* cu cele spuse de noi, ca astfel să ne biruiască în discuție.

Așa, afirmă că noi am fi *părăsit* terenul istoric, dându-ne bătăuți, în urma splendidului mănunchiu de dovezi ce a adus împotriva *teoriei* istoricului nostru d. Al. Xenopol despre drepturile din vechime ale românilor în țările acestea, — și că ne-am fi *refugiat* pe alte terenuri; lucru cu desăvârșire inexact, și pe care putem să-l spulberăm din două cuvinte, reamintind ce am spus noi *în realitate*.

„Avem dreptate — am zis — și din punctul de vedere istoric, noi românii, să susținem că trăim aci pe vechiul nostru pământ strămoșesc și că drepturile cari ni-se tăgăduiesc astăzi, le-am avut odată; dar nu ne sprijinim *numai* pe asemenea titluri de revendicare, ci mai vărtos pe existența noastră aci, ca popor compact de milioane, alcătuitor al unei însemnate părți a statului, și pe *dreptul* — adevărat și imprescriptibil acesta — ce fiecare popor viabil are, de a trăi și a se desvolta conform firii și individualității sale.”

Am reprodus acest pasagiu din articolul

nostru și pentru ca să recomandăm ziarului budapestan să-și angajeze un traducător mai bine pregătit decât acela care a stălcit, în parte, proza noastră în traducerea ce i-a servit. — Dar ce rezultă din cele spuse și repetate de noi aci?

Nici decum că noi ne-am fi dat bătăuți pe terenul istoric, — ci tocmai că noi considerăm acest teren atât de bine și definitiv câștigat în favorul nostru, înaintea oricării raționări nepreocupate, încât nu mai găsim de lipsă să insistăm, mai ales după *dovezile* aduse de istoricul lui „Budapesti Hir-lap”, — *dovezi* cari nu fac decât să repete afirmări eronate cu dinadinsul, și cu desăvârșire sfărâmate de realitatea istorică,

Dar acuma să-i mai destăinuiam istoricului și un alt motiv pentru care noi ținem să insistăm mai puțin asupra punctului de vedere istoric, decât asupra aceluia de fapt și realitate prezentă. Este fiindcă, pentru trecut, detractorii noștri sunt oarecum mai la largul lor ca să susțină morțiș inexactități, — pe când în ce privește prezentul, neadevărul e mult mai greu de sprijinit în cărji. — Poate chiar că le-ar conveni multora din susținătorii *teoriei heghemoniei maghiare*, ca noi să rămânem mereu și exclusiv pe terenul acesta de discuțiune: dacă aceea heghemonie a existat sau nu în trecut, pentruca să fie sau nu îndreptățită în prezent sau în viitor... Aci șovinistii și grandomanii își pot fabrica în voie — și își și fabrică — o istorie *ad hoc*, o pot susține cu vociferări și cu scrășniri în lipsă de argumente, pot zăpăci chiar, cum și zăpăcesc, cu ea, nația maghiară și tineretul lesne crezător... Dar cu realitatea prezentă și ine-

xorabilă nu merge tot așa, — aci nici-o tăgăduire meșteșugită nu ajută, nici pe un moment, — realitatea aceasta strigă și se impune, cu putere elementară.

Așadară, zicem noi: Indiferent chiar de faptul, istoricește cert, că poporul nostru a avut aci drepturi de cari a fost despoiat numai încetul cu încetul, — astfel cum ne găsim astăzi, noi, poporul român din țările coroanei ungare, simțim în ființa noastră națională îndreptățirea de a cere să fim socotiți și tratați ca entitate etnică cu individualitatea ei, cu viața și dezvoltarea ei sufletească de sine stătătoare.

De altfel, sunt drepturi cari nu se discută, ci *se afirmă*, și între acestea sunt, mai ales, drepturile de existență ale unui popor. Din faptul, probat prin documente scrise și prin drepte raționamente, că românii au avut, din primele vremuri ale contactului lor cu ungurii, largi drepturi pe cari mai pe urmă le-au pierdut, d. Al. Xenopol a tras concluzia logică a unui argument mai mult în favorul adevărului vechimei și persistenței noastre pe acest pământ strămoșesc; căci e evident că, cu un popor proaspăt imigrat — teoria maghiară — lucrurile s'ar fi petrecut tocmai de-andoasele: acel popor ar fi avut la început mai puține, și cu timpul tot mai multe drepturi... Ce este în discuție aci? Sunt drepturile noastre, drepturile noastre *de astăzi*, la existență? Nu; ci aceste drepturi rămân, în esența lor, neatînse; noi adică le menținem, nu numai pentru trecut, ci cu toată hotărârea energiei noastre, pentru prezent și pentru viitor.

Realitatea istorică o susținem, mai în-

Furtul unui tablou

— Amintiri din Berlin —

de dr. Horia Petra-Petrescu

(Cu ocazia furtului „Giocondei”)

„Mona Lisa” a lui Leonardo da Vinci încă nu s'a găsit. Pe lângă toate cercetările detectivilor, pe lângă toate promisiunile revistelor mari, ca d. e. a revistei „L' Illustration” de a remunera cu bani grei restituirea celebrului portret, pictat de unul din cei mai străluciți reprezentanți ai „renașterii” italiene, lângă Michaelangelo și Raffael.

Cine știe în ce ungher tănuit e ascunsă pânza asta, care a fermecat ochii atâtor mii și mii, milioane, de oameni! Fost-a furată cu gândul sacrileg de a fi nimicită? Iși va fi zis cineva, vre-un maniac: „Mona Lisa” atrage atenția prea multor oameni! Am să o prefac în nimic?” Sau va fi ajuns pe mâinile unui descreeierat, urmărit de surâsul ei misterios, care a fost interpretat de zeci de oameni, cunoscători într-ale artei, în tot atâtea zeci de feluri — o confirmare evidentă a dictonului latinesc: *tot capita, tot sensus* — câte capete, atâtea păreri?!

Oricum ar fi, soarta „Giocondei” — căci „Monna Lisa” e identică cu „Gioconda” — este vrednică de plâns, dacă nu va mai vedea lumina zilei în pomposul „Luvru” din Paris.

Furtul „Giocondei” îmi amintește o scenă „nostimă” — cum s'ar zice în România. Caut în

notițele mele de drum și dau de pagina, care îmi amintește scena din Berlin.

Se furase în 1907, pe când vizitam Berlinul, un tablou. Jurnalele erau pline de amănunte, după cum e prea firesc la astfel de ocazii.

Din „Galeria națională” de vis à vis de palatul imperial, dispăruse într-o seară o pânză, care nu era mai înaltă de 20 cm. și mai lată de 24 cm. Un vizitator al muzeului a putut-o prea bine ascunde sub pelerină, pierzându-se în mijlocul mulțimei.

Tabloul reprezenta pe țarul Nicolae I, călărind pe un cal de rasă. La dreapta țarului, fiul său, care a ajuns pe tronul Rusiei cu numele de Alexandru al II, apoi, la stânga, aghiotantul, întovărășit de principii și generali.

Valoarea pânzei nu este nici pe departe atât de mare ca aceea furată din Luvru, dar — totuși — pictura lui Krüger nu era de disprețuit.

Krüger este numele pictorului. În istoria picturii germane se numește pictorul acesta, spre deosebire de ceilalți Krüger-i, cari au pictat și ei, „der Pferde-Krüger” — adică „Krüger-ul cailor”. Epitetul acesta l-a meritat Krüger, căci specialitatea, în care a excelat, a fost pictarea cailor. Am văzut câțiva cai de ai lui, cari — de fapt — sunt ideal redați din punct de vedere anatomic, plini de naturalețe și cari pot să țină concurența cu animalele olandezului Paul Potier sau ale flamandului Tnyders, prietenul și colaboratorul lui Rubens.

Acest „Pferde-Krüger” a fost menționat cu mare cinste la „expoziția seculară germană” (1906),

din Berlin, nu numai în urma pânzelor, pe cari picta cai, ci și în urma unor portrete răușite luate din societatea burghezimei germane din prima jumătate a veacului al XIX-lea, precum și a relațiilor strict istorice a diverselor părăzi militare de pe timpul său.

Krüger are deci importanță din punct de vedere *cultural*, fiindcă redă oameni și fapte contemporane cu o fidelitate remarcabilă.

Poate, că unii din cetitorii jurnalului acestuia își vor aduce aminte — dacă au fost în Berlin, în „galeria națională” — de portretul răușit al „Prințului August de Prusia” — un portret foarte cunoscut, mai cu seamă din cauza doamnei de Rócamier, al cărei portret se află, în fund, în camera pictată de Krüger.

(D-na de Rócamier, frumoasa și spirituala franceză, al cărei salon era vestit, a fost adorata prințului August).

Furtul acesta mă interesa și pe mine, deoarece urmăream cu interes manifestațiile picturii germane din Germania, având ocazie în Lipsca să văd vre-o câteva expoziții retrospective foarte interesante.

Cu câteva zile înainte de furtul acesta s'a petrecut scena vandalică din Luvru, când a detriorat un comerciant de coloniale „Potopul” lui Paussin, implantându-și briceagul de opt ori în pânza, care, după un trecut glorios de 250 de ani, avea să sufere atentatul acesta odios.

Asta interesa lumea cetitoare și mai mult. Oamenii își puneau întrebarea: *să nu fie*

tăiu, din iubirea de adevăr; apoi da, și pentru că ea ne aduce un sprijin sufletesc în lupta noastră. Atât e însă totul. In ce privește postulatele noastre naționale, noi nu le condiționăm de nimica, le pretindem în virtutea voinței și puterii noastre de viață, și ca atare, cu ajutorul lui Dumnezeu, sperăm să le și dobândim.

Avem și un lucru câștigat față de conțracătorul nostru dela „Budapesti Hirlap” și cu acestea vom termina. Noi am spus, că „pământul acesta nu este al maghiarilor, ci este pământul nostru al tuturor...” La ceea ce istoricul, transformat acum în politician, răspunde: „Da, acest pământ nu este numai al maghiarilor, ci este și al românilor...” S'ar fi putut opri aci, — și acesta e lucrul câștigat. Dar mai adaogă apoi teorii confuze despre „supremația de stat”, „unitatea națională”, „concepția de rasă...” — lucruri cu lămurirea cărora nu ne mai putem ocupa acum deocamdată.

Atâta numai: „Acest pământ nu este numai al maghiarilor, ci este și al românilor...” Fraza am tradus-o, noi, *exact*, din „Budapesti Hirlap”. Rămâne acum ca orișicine, cu mintea liniștită, să tragă și concluziile *exacte* dintr'însa...

Opinia publică

din România și războiul italo-turc

București, 2—15 nov.

(*) Lucru curios: opinia publică din țară are simpatii pentru turci, iar nu pentru italieni, în actualul războiu. Nimeni n'ar fi crezut aceasta și totuș este așa.

Primul motiv al acestei atitudini reci, aproape dușmănoase, față de Italia, trebuie căutat în purtarea presei. Se știe că o mare parte a presei dela noi este sub influența străinilor, că sunt redacțiuni, în cari găsim mulți ovrei sau în cari marea majoritate a redactorilor este străină de neamul nostru.

Ei bine: străinii au știut să pervertească, prin ajutorul presei, sentimentele publicului nostru românesc. *Calomniarea Ita-*

liei este la ordinea zilei: că italienii ar fi pornit un războiu de briganzi, că ar fi atacat Turcia pe nedrept, că armata italiană ar fi lașă și incapabilă de a lupta cu „vitejii, eroicii” turci și arabi, și în fine că trupele italiene ar fi săvârșit *cruzimi* ne mai pomenite în analele istoriei...

Cine judecă lucrurile cu sânge rece a putut să observe ce sistematic au fost inventate și răspândite aceste *neadevăruri*. Ele își au leagănul în presa semitizată austro-ungară și germană. O adevărată *campanie de calumnie* s'a pornit de această presă în contra Italiei, cele mai josnice mijloace au fost întrebuintate spre a deștepta ura și disprețul opiniei publice din Europa în potriva italienilor.

Publicul nostru a căzut și el jertfă cabalei țesute de dușmanii regatului italian.

Credem că nu trebuie să stăruim prea mult în a dovedi netemeinicia acuzațiilor formulate de către presa germană și austro-ungară și susținute și de către o mare parte a presei din România.

Să luăm pe rând aceste acuzațiuni.

Întâiu se reproșează Italiei, că ar fi pornit un războiu de pirați, că ar fi surprins pe turci și le-ar fi luat, fără nici un drept Tripolitania. Nu este o acuzațiune mai copilăroasă decât aceasta. Italia avea plângeri îndreptățite în contra Turciei, care punea pedice expansiunii economice a italienilor în Tripolitania. Ea vedea cum turcii lasă în părăgînire, în întunericul barbariei și al inculturei, o țară mare și bogată, unde un neam laborios putea să găsească un debușeu potrivit pentru forțele sale productive.

Ei bine: Italia n'a făcut decât să ia ceea ce i-se cuvenea în virtutea celor mai sfinte drepturi omenești. Știm că regatul italian suferă foarte mult din cauza unei suprapopulațiuni care aduce mizerie în interiorul țării și provoacă *emigrațiunile* cari sleiesc forțele Italiei. Și atunci să nu dăm dreptate italienilor când vor să se stabilească în Tripolis, o țară mare, nepopulată și incultă, pe care tinărul neam alui Gari-

baldi vrea s'o populeze și s'o transforme într'o țară civilizată?...

Italienii mai au, apoi, și drepturi istorice asupra Tripolitaniei, drepturi de moștenire asupra acestui pământ care a fost odată roman și încă așa de roman. Nu italienii au *usurpat* Tripolitania, ci turcii au usurpat-o acum câteva secole.

Mai spune presa germană și austro-ungară, că armata italiană din Tripolitania ar fi fost lașă și incapabilă de a corăspunde datoriei ce i-s'a dat de către națiunea italiană. Această calomnie a fost spulberată prin faptul că italienii au fost în totdeauna învingători în Tripolitania. Se știe doar că toate știrile despre preținsele victorii turcești, despre recucerirea Tripolisului și capitularea generalului Caneva, au fost *desmințite*.

Soldatii italieni au respins cu o bravură de admirat *toate* atacurile turcești și armata italiană cucerește din ce în ce teren. Unde sunt victoriile turcești? Ele au fost o închipuire, o invențiune menită a slăbi prestigiul Italiei.

În sfârșit să vedem ce este cu așa zisele „cruzimi” săvârșite de soldatii italieni. În fiecare zi ziarele germane și cele austriace publică amănunte îngrozitoare despre barbariile ce ar săvârși bersaglierii: că omoară fără nici un motiv și fără nici o milă pe arabii dezarmați, pe nevestele, mamele și pe copiii lor. Că nu sunt cruțați nici moșnegii nici copiii cei mici...

Presa europeană a fost zilnic alimentată cu asemenea știri calomnioase. Din ferire ele au fost *desmințite* categoric de guvernul italian și de către acei corespondenți de războiu din Tripolis, cari înțeleg a-și face meseria în chip *onest*. S'a dovedit că temeiul real pe care apoi s'a construit această clădire imensă de calomnii au fost câteva *execuțiuni* a unor spioni și trădători arabi, pe cari italienii au fost *nevoiși* să le facă riscând altfel a-și expune propriile lor vieți la atacuri perverse din partea arabilor supuși.

Iată cum a fost indusă în eroare, de către calomniatorii Italiei cari au organizat calomnia în mod sistematic, opinia publică dela noi.

legătură spirituală între aceste două cazuri concrete?

N'a fost indemnă hoțul din Berlin de fapta sceleratului din Paris?

Fiecare ediție de jurnal aducea nouă și nouă amănunte, cari pasionau lumea.

Se mai adaugă și alt moment.

Directorul general al muzeelor din Berlin, Bode, care a plecat de-atunci din fruntea muzeelor era învinuit, că nu dă prea mare atenție supravegherei muzeelor, întocmai cum a fost învinuit directorul francez, de a trebuit să-și dea dimisia de la „Luvru”.

Bode, care este o autoritate, dar care își are și el dușmani destui, era încolțit rău din cauza furtului pânzei lui Krüger.

Intr'o după prânză — în ziua de 10 iulie n. 1907 — am vizitat și eu „muzeul național”.

Trecând din sală în sală, cu catalogul în mână, delectându-mă privind tablourile, aruncând câte o privire asupra spectatorilor și observând conduita dor, (căci este interesant și asta: să vezi cum primesc alții, după diferitele temperamente, plăcerile estetice), iată — am dat instinctiv și de un loc gol pe părete.

Am stat locului, uimit.

Involuntar mi-a venit în minte ideea: aici e locul de unde s'a furat tabloul.

Mă întorc spre gardianul, care se plimba în sus și'n jos în salonașul unde ne aflam (cabinetul

numit „Apsis-Kabinett”, în etajul al 2-lea) și-l întreb, arătând cu degetul spre locul gol:

— „De aici s-a furat tabloul?”

Gardianul m-a privit cu un aier sever de grenadir al lui Frideric-cel-mare. Ochii lui voiau par'că să mă perforeze:

— „De unde știi dta?” m-a întrebat rezolut.

— „De unde?” — am întrebat eu. — „De unde, dacă nu din gazete?”

Intreaga față mi-s'a înroșit. Obrajii îmi ardeau.

„Ei, a naibii treabă!” — îmi ziceam eu.

„Să vezi că are să interpreteze fals gardianul roșata mea și că are să mă ia la întrebări”.

Cu cât mă gândeam mai mult la ideea aceasta, care mă cuprinsese ca într'un clește, cu atât roșeam mai mult.

Par'că eu aș fi fost vinovatul, atât eram de perplex.

Am căutat repede în indice după numele lui Krüger — cartea îmi juca în mână, de era să-mi cază — și am găsit numărul:

— „...da... 190... Krüger...” am putut bolborosi.

Gardianul mă privia mereu. Avea o privire de Cerber, încât te băga în răcori.

Apoi, deodată, mi-am recăpătat sângele rece. — „Așaaa”, am zis vesel, „dar să puneți mâna odată pe pungaș?”

— „Mai știi?” — zise zimbînd gardianul. Se apropie de mine și începu o conversație — firește — relativ la furtul tabloului.

Mi-a explicat cum a putut fi furat, cât de ușor a putut fi apăsă de părete din ramă și cum a fost foarte ușor cu puțință să dispară sub manta largă. Am ieșit din cabinet și mi-a părut bine că am scăpat de pacoste. Puteam să dau de naiba! Vezi, caz psihologic interesant?!

— Să te înroșești chiar numai la gândul că ai putea fi considerat drept făptuitorul unui furt!

Când coboram treptele muzeului, mi-am zis: Ce va fi fost pe timpul inchizițiilor medievale, când bietii oameni nevinovați erau târați cu puterea și siliți să mărturisească fapte, cari nu le-au săvârșit?

A, roșeata mea le-ar fi dat găzilor de pe atunci siguranța că eu am dus în îndeplinire fap-tul punibil. Și surădeam, zicându-mi:

— „Hei, dragă prietino, de ai fi trăit pe atunci ai fi fost de mult în țepă sau prăjit pe fiare înroșite!”

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Cât privește atitudinea presei din România, trebuie să înțelegem, că se impunea într-o măsură oarecare, ca aceasta atitudine să fie favorabilă Turciei, de oarece acest stat este în prezent singurul amic sincer al nostru în peninsula balcanică. Dar nu este mai puțin adevărat, că și Italia este aliata noastră, deși numai indirectă, și că prietenia noastră pentru Turcia nu trebuia să se transforme într-o dușmănie contra Italiei!

În cazul actualului războiu puteam foarte bine să nu avem simpatii pentru ambii beligeranți, căci ambii sunt amicii noștri. Iar dacă este vorba să fim de partea unuia din ei nu ne este permis nouă românilor să luăm o atitudine așa de fațăș dușmănoasă față de frații noștri italieni, cari niciodată nu ne-au făcut nici un rău!

Să ne gândim puțin cât am pățimit, ce amar am pățimit pe urma invaziunii turcești atâtea secole de-a rândul, să ne gândim la strămoșii noștri: domnitori, băeri și țărani, tăieți de turci, să ne gândim unde am fi astăzi dacă nu era belaaua turcească pe capul nostru, și s'o mai slăbim cu dragostea pentru fii islamului care a ingenunchiat de atâtea ori țara.

Putem să facem o politică oficială de amicitie și alianță cu Turcia dar nu ne este permis ca în același timp să hulim Italia, care la urma urmei este și pentru noi... patria-mamă.

Mandatul dela Vinț. Astăzi s'a pertractat contrapetiția deputatului Mayer Ödön, ales prin mituire și terorizări.

În decursul desbaterilor s'a dovedit cu prisosință netemeinicia acuzelor lui Mayer, că alegătorii români ar fi fost terorizați prin amenințări că vor fi incendiați, dacă vor cuteza să voteze în contra d-lui Maniu. Strâns cu ușa, exponentul ideii de stat maghiar, n'a avut încotro, a trebuit să-și retragă 9 puncte din contrapetiția, ce o prezentase în nădejdea că va putea contrabalansa adevărurile ucigătoare din petiția alegătorilor români. Măne își vor începe apărătorii petiției pledoaniile. Primul va lua cuvântul d. avocat dr. Erdelyi.

Campania de întruniri a românilor din Ungaria. Ziarul „Seara” din București scrie:

Cele mai frumoase rezultate se arată pe urmele marelui campanii de întruniri populare, pe care de luni de zile o întreprinde partidul național al fraților noștri din Ungaria.

S'au organizat, până acuma, vre-o douăzeci de întruniri, în Arad, Orăștie, Timișoara, Brașov, Seini (Sătmar), Diciosântmărtin, Muraș-Ludoș, Șimleu etc. La fiecare întrunire au luat parte câte trei-patru mii de oameni, mai cu seamă țărâni. Membrii comitetului central și fruntașii locali ai partidului se pun pretutindenea în capul oștilor de alegători conștienți. Cea mai perfectă înțelegere se observă, ori-și-unde, între conducători și conduși.

După aceste strălucite întruniri, nu se mai poate îndoi nimenea de puterea partidului național român și de energia conducătorilor săi, expuși din nou, în vremea din urmă, atacurilor nedrepte și nechibzuate din partea prea puținilor dizidenți grupați în jurul „Tribunei” dela Arad.

Rezultatele campaniei de întruniri sunt importante și îmbucurătoare în toate privințele. Partidul național, luat între cele două focuri

— al guvernului și al dizidenților dela „Tribuna” — s'a încheiat și mai mult, urmându-și calea neclintită în credința față de conducători și program. Tendințele nenorocite de a provoca desbinări în sânul partidului s'au frânt de zidul solidarității naționale. Iluziunea contelui Tisza, că poporul român n'ar ține la conducătorii lui politici și la programul partidului, s'a spulberat odată pentru totdeauna.

Remarcabil este și faptul, că oratorii întrunirilor au discutat problemele politicei românești în legătură cu marile preocupări culturale, economice, sociale, arătând astfel că nimenea dintre conducători nu nesocotește aspirațiunile sufletești ale neamului.

Vrednic de reținut mai este și momentul că, pretutindenea, la întruniri, elementele conducătoare se recrutează dintre preoți și avocați, clasele cele mai independente în viața politică a fraților noștri. Aceia, cari pretindeau prin ziarul „Tribuna”, că avocații români de dincolo „vând caprele țărănilor”, iar preoțimea ar fi „burtă-verzime”, au fost desmințiți astfel de însăși realitatea.

În sfârșit, masele țărănești au dovedit prin oratorii lor și prin cele mai potrivite intreruperi, că sunt bine lămurite asupra chestiunilor și oamenilor politici și că partidul național român, în toate straturile sale, este o forță politică matură, de care trebuie să se țină seamă.

Pentru împăcarea între români și unguri. Dr. Iohan Karacsonyi membru al academiei științifice ungare publică o interesantă broșură în care intervine cu multă căldură pentru pacea între români și unguri.

În baza unor discuțiuni istorice autorul arată, că actuala dușmănie nu este motivată. Actuala încordare este artificială și se datorește unor greșeli.

Asupra acestei broșuri vom reveni în numărul viitor al ziarului nostru.

Din cameră. Ședința de azi a camerei abia a putut-o deschide președintele Návay la orele 11, nefiind de față nici măcar 40 deputați.

S'a continuat discuția asupra bugetului. La ordinea zilei au fost puse rezorturile mai mici ale bugetului.

Au vorbit justiștii Bakonyi Samu și contele Theodor Bathányi.

La urmă ministrul președinte contele Khuen Héderváry a reflectat pe scurt contelui Battyányi, cu privire la stările din Croația.

Procesele făgărășenilor

Condamnarea dep. dr. N. Șerban. — „Deșteaptă-te române”.

Brașov, 16 nov. n. 1911.

În fața tribunalului din Brașov, compus din juzii de trib. dr. Iahn Frigyes, dr. Starosolszky Ödön și dr. Grünfeld Mór, s'a pertractat azi dimineață procesul intentat în contra deputatului dr. N. Șerban, proprietarul foii „Țara Oltului”, pentru publicarea mai multor articoli de conținut politic. Tribunalul după o scurtă deliberare a condamnat pe d. dr. N. Șerban la o amendă de 180 cor. ca pedeapsă principală și la 20 cor. ca pedeapsă secundară. Contra sentinței a apelat procurorul, cerând urcarea pedepsei.

La 10 ore s'a început pertractarea procesului intentat pentru cântecul „Deșteaptă-te române” cântat la faimoasa adunare

a comitatului Făgăraș din anul trecut. Acuzatii sunt d-nii dr. N. Șerban, dr. Popescu și preoții N. Borzea, protopop M. Brumboiu, Al. Șerban, G. Vasu, Tr. Dragomir și I. Fulicea. Apărători: d-nii I. Lengheru, adv. și dr. Pagubă, cand. de adv. Acuza o susține procurorul dr. Knörr.

Dintre acuzați au recunoscut că au cântat „Deșteaptă-te române” d-nii dr. N. Șerban și preoții Al. Șerban și G. Vasu. Acuzatii dr. Popescu, M. Brumboiu, Tr. Dragomir și I. Fulicea neagă de a fi cântat, iar protopopul N. Borzea e absent, prezentând în ultimul moment un certificat medical de boală.

Până la ora 1 și jum. după amiază, când s'a suspendat pertractarea, au fost ascultați 14 martori, în majoritate funcționari ai comitatului, cari aproape fără excepție au depus contra acuzațiilor, susținând, că au „văzut” cântând pe toți acuzații, excepționând pe părintele protopop Nic. Borzea. Asupra publicului românesc, prezent la adunare, face o penibilă impresie, nizuința funcționarilor comitatenszi, de-al scoate nevinovat pe părintele Borzea. Ai impresia, că aproape toți funcționarii citați ca martori, fasioează după unul și același calapod.

Acuzatii au o atitudine foarte conștientă. Au impus cu deosebire domnia: dr. N. Șerban, Al. Șerban, G. Vasu și Tr. Dragomir prin atitudinea lor rezolută și prin sinceritatea fasiunilor lor. Apărătorii sunt de-asemenea foarte energici. Cu toate, că apărătorul dr. Pagubă, a arătat, că majoritatea funcționarilor-martori trăiesc în raporturi de dușmănie cu acuzații, cerând prin urmare să nu li-se ia jurământul, tribunalul i-a admis la jurământ. Cererea apărătorului Lengheru, de-a face pe martori să spună textul cântecului „Deșteaptă-te române” și să fredoneze melodia imnului, pentruca să se constate, că de fapt martorii au auzit cântându-se acest cântec — nu a fost admisă.

O impresie tragi-comică au făcut cu deosebire martorii dr. Benedek Arthur protonotar comitatens și notarul din Șercaia Hoffmann Izidor, primul scurt la vedere, al doilea surd, cari susțineau, că au văzut și auzit pe acuzați cântând, deși aceștia se aflau la o respectabilă distanță dela ei.

În decursul pertractării au fost multe scene hazlii dar și agitate. La ora 11 și jum. p. m., fiind ascultați 14 matori, pertractarea s'a amânat pe orele 3 și jumătate p. m.

Când scriem aceste rânduri, continuă ascultarea martorilor, după care vor urma pledoariile.

Sentința se va aduce numai deseară târziu. („Gaz. Trans.”)

Progresele României. Consulul Schlieben din Viena publică în revista „Nord und Sud” un articol despre România în care arată, că țara a făcut progrese uriașe în toate privințele datorite în cea mai mare parte regelui Carol.

Mentalitatea presei bulgărești. O parte a presei bulgare iar a început să-și arate colții față de statul român, care le-a dat viață.

Intr'adevăr, din timp în timp, presa bulgărească își face un fel de specialitate

din faptul de a ataca România așa din chiar senin, fără rost și fără motiv.

De obicei, aceste atacuri sunt lipsite de ori-ce sentiment de recunoștință, pentru că ar trebui să fie cineva prea ignorant ca să nege cumcă crearea statului bulgar nu se datorește în bună parte șiroaielor de sânge românesc vărsat, cu atâta nobil avânt, în 1878, pe câmpiile Bulgariei ce gemea sub jugul turcesc.

Dar, ca un semn al stării sufletești și al culturai bulgarilor, eșirile presei lor în contra României sunt lipsite totodată și de cea mai elementară urbanitate, care există între popoarele civilizate chiar atunci când reale divergențe le despart.

Vom reproduce aci unul din nenumăratele articole din presa bulgară, prin care atacă România, așa numai ca titlu de document, rămânând ca la urmă să ne facem considerațiunile noastre.

Astfel ziarul „Balkanska Tribuna” nr. 733, de mai zilele trecute, atacă România sub iscălitura colonelului M. Mihailowsky, pentru că România ar fi mobilizat o parte din armata sa din garnizoanele Pitești și Târgoviște, care ar fi plecat pe un drum necunoscut spre frontieră.

Inflăcăratul colonel, după ce i-și montează astfel imaginația, continuă în chipul următor:

„Mai la urmă dacă România crede că are niscăi-va drepturi teritoriale în apusul Peninsulei balcanice, să se ducă să își apere dreptul și să-și i-a partea sa; dar să nu intimideze Bulgaria pe spate, într'un mod laș și să ceară dela ea compensații pentru această țigănimă de cuțo-vlachi, caracaciani, etc., rămășițele plebei romane. Aceasta nu se va întâmpla nici odată. Să țină minte România că Bulgaria mai bine va renunța și va amâna provizor realizarea idealurilor sale în Macedonia, de cât să cedeze o palmă de pământ drept compensație.

„România nu trebuie să uite că vasul ei plutește într'o mare slavă, în care mai curând sau mai târziu, Românii se vor îneca împreună cu vasul lor și vor pieri pentru totdeauna. Această peire va avea loc cu atât mai curând, cu cât ei susțin cu insistență ideea absurdă a unei compensațiuni din partea Bulgariei. Poporul bulgar este răbdător; el nu se grăbește; el se va sili mai întâi, de a turbura marea slavă și a îneca vasul român, iar, după aceea, simțindu-se cu mâinile deslegate, va reînoi acțiunea sa, amânată provizor în Balcani.

„Pentru Dumnezeu! nu vedeți, cum în acest moment, pe când Statele creștine balcanice — și printre care și Bulgaria — se căznesc să ajute pe frații lor robiți în Turcia, România — un stat tot creștin — în alianță cu oprimatorii creștinilor, pândeste la spinarea lor? Cu ce se poate asemăna România? Cum se poate califica conduita ei ticăloasă și perfidă? Făcând aceste reflexiuni, noi ne întrebăm și ne mirăm cum marele Stat creștin, Rusia, suferă sub nasul său pe agenta germanismului în Orient și cum n'a venit încă timpul ca să strivească capul acestei bufnițe din Carpați, ca să nu mai stea pe coșurile străine? Dacă a sosit momentul, să ne-o spună Rusia, restul vom săvârși noi singuri.”

La toate aceste insolente bulgărești, scrie „Adevărul”, — vom răspunde așa cum se cuvine în numărul viitor.

Cehii și situația politică din Austria. Biroul de corespondență al cehilor „Centrum” publică mai multe informații cu privire la situația politică din Viena, pe cari ziarul „Neue Freie Presse” le consideră de scornituri.

„Centrum” afirmă, că ministrul-președinte Stürgkh și șeful clubului polon Bilinsky încurând au avut o convorbire și cu acest prilej Bilinsky ar fi desmintit svonul,

că el ar fi început acțiunea pentru formarea unui cabinet parlamentar.

Corespondența „Centrum” mai spune, că intențiunea partidului creștin-social este să încurce cât mai mult situația, ca să se facă alegeri noi, deoarece creștin-socialii nu se pot împăca cu situația creată prin căderea lor la alegeri.

*

Teroare și volnicie în Croația. Cu înverșunare s'a început campania electorală din Croația. Aproape fiecare cerc electoral are 3—4 candidați. Banul Tomasci se folosește deabinele de rețetele stăpânului său Khuen și speră, că prin teroare și volnicie va putea înjgheba o majoritate, care să-i voteze bugetul.

*

Declarație despre raportul dintre Anglia și Germania. Fostul guvernor al Africei sudice, lordul Selborne, amintind într'un discurs rostit la Newcastle despre raportul dintre cele două națiuni rivale, a spus între altele că spiritul războinic ce se manifestă în parlamentul din Berlin e apt numai pentru a produce confuziuni în cercurile diplomatice europene. Ce doresc politicianii imperiului german? Pentru ce atâta zângănit de arme în parlamentul german?

Anglia are acum dreptul să ceară clarificări dela poporul german. Fie că s'a spus prea mult în discursurile parlamentare din Berlin, fie prea puțin, noi trebuie să știm, cari sunt tendințele și aspirațiile îndreptățite ale poporului german, ca să ne putem conforma și să putem lua la timp măsurile ce ni-se impun.

Cam în felul acesta s'a exprimat lordul Selborne despre duhul ostil ce planează asupra celor două țări.

Vedem dar că nici azi nu e asigurată pacea universală, iar prin luna septembrie erau atât de încordate relațiile între cele două puteri, încât puțin a lipsit să nu izbucnească ostilitățile pe față. Flota Angliei stătea gata de războiu și aștepta numai semnalul, ca să înceapă bombardarea țărmurilor germane.

*

Situația politică în Bavaria. Landtagul bavarez a fost dizolvat marți.

Încă de dimineață o mulțime imensă se îndrepta spre clădirea Landtagului.

La deschiderea ședinței tribunele erau pline. Ministrul de interne a citit un rescript regal prin care camera se declară dizolvată.

Centrul a primit în tăcere anunțarea dizolvării, care s'a făcut în mijlocul aplauzelor stângei și tribunelor.

Președintele a închis apoi ședința cu cuvintele: „Trăiască prințul regent!”

Pe stradă mulțimea a făcut ovații miniștrilor. Alegerile pentru noua cameră vor avea loc până cel mult în trei luni, în tot cazul înaintea alegerilor pentru Reichstag.

*

Sub prezidenția prințului regent Leopold, s'a ținut luni seara târziu un consiliu de stat pentru a delibera asupra conflictului provocat de partidul centrului.

Convocarea subită a consiliului de stat e motivată de noua întorsătură luată de conflictul dintre guvern și centru.

Centrul a anunțat că el nu își ia nici un fel de obligațiune pentru acoperirea în cameră a deficitului anilor bugetari 1908 și 1909, și că va face să cadă și proiectul loteriei de stat pe care guvernul vroeste să-l introducă, — ceea ce răstoarnă întregul sistem al ministrului de finanțe.

Procedarea guvernului de a dizolva camera, e foarte explicabilă de oarece centrul e prea puternic în Bavaria.

*

Reforma electorală din Anglia. Primul ministru englez, Asquith, a declarat că va depune în camera comunelor, în cursul sesiunii viitoare, un proiect de reformă electorală.

Era așteptat de mult un proiect de lege, care să desființeze votul plural; dar proiectul lui Asquith e în realitate o reformă complectă a sistemului electoral, e stabilire definitivă a votului universal.

Votul actual din Anglita nu-i decât un vot restrâns; la ceva mai mult de 10 milioane de băr-

bați adulți au drept de vot ceva mai puțin de 8 milioane.

Acest drept de vot nu se acordă orișicărui cetățean englez prin faptul numai că e cetățean englez; el se bazează pe vechiul principiu, că au dreptul să fie reprezentați numai acei cari plătesc taxe.

Din cauza diversității formelor de proprietate funciară în Anglita, legea face deosebiri subtile între proprietarii de pământ, proprietarii de case, chiriași, sublocatari, pensionari, etc., iar sorocurile necesare de reședință variază pentru fiecare categorie.

Dar aceasta nu e totul: legea cere ca alegătorul să aibă o chirie anuală de minimum 250 de lei pentru un apartament sau cameră nemobilată. Locuirea la un loc a numeroase familii, în cercurile muncitorești, a dat loc la cazuri foarte complicate asupra căror tribunalele, chemate să hotărască, au dat mai multe sentințe contradictorii, așa că acuma dreptul de vot la muncitori depinde de bunăvoința mai mare sau mai mică a funcționarului însărcinat să verifice listele electorale.

Proiectul guvernului liberal modifică însuși principiul întregului sistem. Orice cetățean englez, dacă a satisfăcut anumite condițiuni de reședință, are dreptul la un/vot și numai la unul; în felul acesta toate complicațiile vechiului sistem dispar și în același timp dispore și votul plural.

Reforma actuală va aduce, probabil, o a doua, în scurt timp: remanierea circumscripțiilor în așa fel ca fiecare din ele să dea o reprezentare aproape proporțională cu populația sa; s'a remarcat adesea că pe când fiecare deputat englez e ales în mijlociu de 12.000 de alegători, fiecare deputat irlandez nu reprezintă decât 700 de alegători.

Proiectul d-lui Asquith pare însă că va da o lovitură serioasă votului femeilor.

Se știe că guvernul făgăduise că va discuta de aproape în viitoarea sesiune un proiect de lege prin care să se dea femeilor, cari au dreptul de vot în alegerile comunale, dreptul de vot pentru alegerile legislative.

Proiectul avea mari șanse să fie adoptat, dar acum se observă că condițiunile sunt cu totul diferite. E foarte greu să se menție pentru femei vechiul sistem de calificări, socotit răsufat pentru bărbați. Pe de altă parte, camera comunelor va voi oare să acorde tuturor femeilor mai mari de douăzeci și unu de ani, ca tuturor bărbaților, dreptul de vot, mai cu seamă că numărul femeilor adulte întrece cu aproape un milion numărul bărbaților?

Lucrul e declarat ca neprobabil, afară de cazul când d. Asquith sau camera n'ar găsi o modalitate pentru a rezolva și această problemă.

Din punct de vedere politic, reforma va tinde, de sigur, să întărească puterea liberalilor și dacă vor fi necesare noi alegeri pentru Home rule, ea le va veni în ajutor ca să treacă acest moment anevoios.

Războiul italo-turc

Protestul Austro-Ungariei și Germaniei. — Noul ciocniri. — Pregătirile Turciei în Europa. — Luptele dela Bumeliana. — Anglia și războiul. — O declarație a prințului moștenitor sârb. — Demersul puterilor pentru pace.

În sfârșit azi au sosit știri pozitive despre acțiunea italienilor pe marea Egeică. Italia ascultând dorința puterilor a ordonat retragerea flotei de sub comanda amiralului Anbry.

Un înalt diplomat interviewat, a declarat următoarele despre acțiunea flotei italiene:

„Intr'adevăr, Italia a amânat operațiunile de războiu plănuite pe marea Egeică, dar ea nu le-a abandonat.

Deocamdată planul comendamentului militar italian e, să înceapă un asalt general contra oazei mari din Tripolis, ocupată de trupele aliate turco-arabe. În caz că va succede ocuparea acestei oază, italienii sperează, că vor putea sili Poarta să încheie pace.

De aici urmează, că deocamdată pri-

mejdia unui conflict în Balcani iarăș ar fi delăturat dar, că lumea va fi martoră altor noi evenimente senzaționale. Tripolisul va deveni din nou teatrul unor lupte sângeroase, probabil mai sângeroase și mai crâncene, ca cele de până acum.

Deastădată armata italiană va fi partea care va ataca și considerând, că luptele acestea vor hotărî soarta Tripolitaniei, desigur că lupta decisivă de amândouă părțile va fi purtată cu cea mai mare înverșunare.

Protestul Austro-Ungariei și Germaniei.

Constantinopol. — Austro-Ungaria și Germania au anunțat Poarta, că s'au făcut demersuri la Roma pentru împiedecarea blocării Dardanelelor, și contra bombardării orașelor Salonice, Smirna și Beirut. În protestul acestor puteri nu se amintește despre bombardarea insulelor Arhipelagului.

Nol ciocniri.

Tripolis. — Agenția Stefani află, că alaltăieri după amiază când artileria italiană a distrus o casă, unde era adăpostit un detașament de dușmani maiorul Pisanl cu două companii a făcut un contra atac și a gonit pe inamici din întăriturile lor. Pe când acestea două companii se întorceau, câțiva arabi izolați au tras în contra lor și au rănit mai mulți dintre soldați.

Condițiunea generală a trupelor e excelentă cu toate că timpul e foarte defavorabil.

Se asigură, că aprovizionarea cu merinde și munițiuni a trupelor turcești s'ar face prin hotarul dinspre Tunis.

Azi nu s'a primit nici o știre din Homs.

La Benghazi, cavaleria italiană a mai descoperit, în timpul unei recunoașteri, un depozit de arme și munițiuni, cari au fost ascunse de către turci.

Dușmanul se mai găsește la Flahiar, dar pare, că n'a răușit să se înțeleagă cu arabii.

În timpul nopții dela 13 la 14 noemvrie n., orașul Derna a fost atacat dinspre sud-vest, dar dușmanul a fost respins.

Pregătirile Turciei în Europa.

Salonic. — În ultimul timp au apărut 3 vase de războiu italiene pe coasta peninsulei Casandra și s'au apropiat de locul de debarcare Atila, de unde cu ajutorul reflectoarelor au explorat coasta.

Autoritățile turcești trimit într'una munițiuni și fac pregătiri pentru eventuale atacuri.

Lupta dela Bumeliana.

Constantinopol. — Din Tripolis se anunță că la o nouă luptă la Bumeliana, italienii au fost respinși.

Turcii au hotărît ca pe viitor să atace pe italieni numai în timpul nopții, pentru — că serviciul de informațiuni al aeroplanelor italiene lucrează foarte bine și din această cauză artileria italiană cauzează pagube prea mari trupelor turcești.

Cruzimile făptuite de turci.

Roma. — Guvernul italian, va adresa zilele acestea un energic protest la Poartă împotriva cruzimilor făptuite de turci în Tripolis.

Protestul Italiei va fi sprijinit pe documente. Turcii sunt acuzați, că întrebunțează gloanțe cari sunt interzise de convențiunile internaționale. Afară de asta turcii mai sunt învinuiți, că mutilează răniții și morții.

Anglia și războiul.

Constantinopol. — Cu prilejul întrevederii dintre primul-ministru englez Asquit și ambasadorul otoman la Londra, Asquit și-a exprimat părerea, că în stadiul actual

al conflictului italo-turc, nu socotește oportună o intervenție, ci trebuie să se aștepte desfășurarea evenimentelor.

Ambasadorul a informat Poarta despre aceasta părere a primului-ministru englez.

De Felice despre ultimele ciocniri.

Roma. — Depntatul De Felice telegrafează următoarele asupra ultimei ciocniri între turci și italieni la Tripolis:

Turcii au înaintat în mod regulat împotriva trupelor italiene dela Bumeliana și au deschis un foc susținut asupra retrășamentelor acestora.

Italianii, cari așteptau liniștiți apropierea turcilor, i-au atacat atunci cu o baterie din regimentul 12 de artilerie.

Atacul turcilor a fost executat exclusiv de trupe regulate.

O întreagă companie turcească a fost nimicită aproape cu desăvârșire de șrapnelele italiene. Italianii au capturat trei cară cu munițiuni și n'au avut nici o pierdere.

Printre prizonierii turci se află și un ofițer care fusese împușcat în ochi, pierzându-și cu totul vederea.

În timpul retragerii sale coloana turcească a fost nimerită drept în centru de către un obuz al vasului de războiu italian „Sicilia“.

O declarație a prințului moștenitor sârb.

Belgrad. — În urma unor manevre, prințul moștenitor Alexandru a adresat ofițerilor rezerviști o alocuțiune prin care accentua, că situația politică externă și situația din Serbia este de așa natură, că ofițerii în rezervă pot fi chemați în orice moment sub drapel.

— E de datoria lor să fie gata în vederea acestei eventualități.

Demersul puterilor pentru pace.

Paris. — Din sursă diplomatică se asigură, că diplomații celorlalte state au început să facă demersuri pentru ridicarea stării de războiu între Italia și Turcia.

Diplomații au încercat să oprească Italia de a-și trimite flota sa în marea Egeică, dar demersul lor n'a avut nici un rezultat.

Puterile caută să convingă Turcia, că cere prea mari despăgubiri bănești Italiei pentru Tripolitania și Cirenaica, pretențiuni cari nu vor fi satisfăcute de Italia.

Contingentul armatei expediționare italiene.

Milano. — Comandantul suprem și guvernatorul întreg teritoriului ocupat este generalul Carlo Caneva; comandantul primului corp și în caz extraordinar locțiitor comandantului suprem este generalul Frugoni; șeful statului major al corpului expediționar este general-majorul Gastaldo; șeful intendanturii este general-majorul Gazzola; iar șef al corpului sanitar este medicul de stat major Sforza. Artileria se află sub comanda general-majorului Gligicervi, primul corp se află sub comanda generalului Frugoni, iar al doilea sub a generalului Ragni. Prima divizie se află sub comanda generalului conte Pecori Giraldi, a doua sub a generalului Briccola, a treia sub a generalului De Chauvand, iar a patra sub a generalului Camerana.

Forța armatei expediționare se compune astfel:

16 regimente de pedestrași	48.000	oameni
3 „ „ bersaghieri	9.000	„
3 batalioane de grenadiri	3.000	„
4 „ „ vânători	4.000	„
4 reg. de artilerie camp. combinată	6.000	„
3 batalioane de pioneri	3.000	„
2 „ „ trupe tehnice	1.000	„
12 escadroane de cavalerie	2.400	„
3 companii de carabinieri	600	„
6 plutoane comb p. serviciu de pază	1.000	„
Total:		78.000 oameni

Socotind aci și trupele, cari întregesc divizia a patra necomplectă încă, forța armatei expediționare constă din aproape 100 mii de oameni.

CORESPONDENȚE

DIN BUCOVINA

Cernăuți

— 15 nov. n.

Din nevoile noastre

Un fapt îmbucurător și de o deosebită importanță pentru dezvoltarea și întărirea neamului nostru e deschiderea școalelor românești în satele mixte. Aceste școli vor fi fortărețe în regiuni amenințate, vor fi focare de cultură, cari vor da înapoi celor înstrăinați, ceea ce au pierdut în cursul vremurilor: Limba strămoșească. Ele vor cultiva în inimile celorce zic: „Je voloch, da uitat vorbi rumunește“ sentimentul național, care ne va înlesni lupta etnică, ce o ducem cu înverșunare contra ucrainilor. Școala aceasta va fi ca și o barcă, care scapă pe cei naufragiați din valurile furioase ale mării.

Să ne oprim aici și să ne dăm bine seama, dacă avem sau nu învățători destoinici, cari să prindă prin zelul activității lor cât mai mulți înstrăinați în mrejele școalei românești. Experiențele făcute până acum au arătat, că majoritatea învățătorimii nu-și împlinesc datoria sa în mod conștiencios și amăsurat cerințelor. Nici chiar în comune românești, unde cercul de activitate al învățătorului e mai restrâns nu se remarcă prea mult munca acestuia. (Excepțiile merită toată lauda și incurajarea din partea tuturor). Învățătorului ca factor cultural îi revin în partea cea mai mare cultivarea păturii de jos. El și preotul sunt în stare să ne dea o țărânișă organizată pe baze solide și să-i arate rolul ce-l joacă, ca susținătoare a statului.

Despre partea preoților în educația națională a poporului nostru am vorbit într'un număr trecut. Vom arăta deci întâiu ce studii are învățătorul nostru. Dânsul trece 6 ani prin școala normală, — care spre norocul nostru a fost despărțită înainte de doi ani în trei secții (românească, ruteană și germană). Studiile acestea ar ajunge în general pentru un tinăr devotat stării învățătoresci, care și-a propus să crească și să lumineze cu dragoste mlădițele fragede ale neamului. Imi permit a face însă aci o observare, — care nu trebuie să supere pe nime, — că școala normală a devenit de un timp încoace un refugiu pentru mulți naufragiați, cari nu-și pot afla rostul vieții în altă parte. Ultima sfortare a celor eliminați din licee e să intre în această școală. Și de aceștia sunt foarte mulți. La examene se anunță sute de candidați și candidate, când abia sunt primiți 20—30.

Procedura aceasta e într'adevăr o epidemie, care cauzează neamului nostru destule rele. Aceste lucruri trec însă neobservate în frământările noastre zilnice, cu toate, că ar trebui lămurite și taxate după merit.

Cu diletanți în ale pedagogiei, cu tineri lipsiți de darul de a învăța și da directive, nu vom putea crea o școală, în a cărei raze să se încălzească masele largi ale poporului. Pentru satele mixte, unde misiunea școlară e împreună cu atâtea greutăți trebuie recrutate elementele cele mai bune ale învățătorimii, cari să îndeplinească opera mareață: De a câștiga pe cei pierduți în valurile străinismului. Asta e trecut însă totdeauna cu vederea.

Învățătorii ruteni sunt niște misionari fanatici. Conduși de principii radicale au devenit factori însemnați în politica ruteană. Primul signal spre atac îl dau totdeauna ei. E foarte ușor de înțeles, că activitatea școlară din satele mixte ar fi înăbușită de acești ucrainomani, îndatăce n'ar fi condusă de un bărbat energic, de a cărui putere intelectuală să se sfarame toate năzuințele străinilor.

Am amintit acestea, voind să atrag atenția celorce deschid cu atâtea însuflețire școli românești.

Coresp.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Litere — Arte — Științe

NICI IMIMĂ...

*Nici inimă, nici milă, nici Dumnezeu nu ai
Frumoasa mea copilă și totuși nici în rai
Nu poate fi mai bine, ca 'n dulcele minut,
Când te privesc 'n față, în ochii tăi pierdut!*

*Rătăcitor în lume, frumoșii ani ai mei
Găsit-te-au pe tine, minune 'ntre femei.
Te văd și zi și noapte, cu dulcele-ți suris —
Zadarnic întind mâna să te cuprind în vis.*

*Mi-e inima-mi robită de dragile-ți priviri
Ce 'mi zăpăcesc ființa — și-acuma tu te miri
Că te iubesc atâta..., dar nu te 'ntrebi în sine-ți,
De sunt eu vinovatul, sau ochii tăi cei vineți!...*

P. Negrinosen.

GEORGES COURTELINE

Avocatul Legaffeur

Președintele,

către un martor care și-a isprăvit depozitia.

Du-te de te culcă... (Indreptându-se) Stai jos, vreau să zic. — Pétin ai avocat?

Pétin

Da domnule. Am găsit unul cu trei lei. L-am oprit.

Avocatul lui Bougnasse, sculându-se.

E domnul Legaffeur, domnule președinte; acel fost substitut de procuror care a fost revocat când cu cea din urmă schimbare a guvernului și care, după aceea, s'a înscris în barou.

Președintele

Dar unde este? A, uite-l. (In clipa aceasta, intră în adevăr Legaffeur, ținându-și ghiozdanul la subțioară) Aide d-le Legaffeur, aide! Tribunalul te așteaptă.

Legaffeur

Mii de iertăciuni! (Iși lasă ghiozdanul, vine la bară și fără să știe o iotă măcar diu ceace se petrecuse în lipsa lui, își începe pledoarea) Domnilor. Dacă vre-odată vre-o prevenție n'a avut nevoie să fie susținută, ea este tocmai aceea care-mi prilejește onoarea de a lua azi cuvântul înaintea d-v. Abia ieșit din copilărie, omul pe care trebuie să-l judecați, — și pe care sunt sigur că-l veți judeca cu toată severitatea ce se potrivește cu integritatea d-voastră, — dădu semnele cele mai îndoielnice ale unei firi refractare ori cărui sentiment bun. Iși stâlcea în bătaia pe biata mamă, îi fura economiile pe cari le risipea apoi cumpărând acadele și țigări de cacao: prevestiri supărătoare ale unui viitor care mai târziu avea să fie și mai de plâns... Să vă mai zugrăvesc, domnilor, sfâșietoarea durere ce strângea, în acele crude clipe, inima acestei excelente femei?... Nu!... Chiar dacă ași vrea, n'ași putea, atât mă stăpânește emoțiunea, făcând să-mi răsără în ochi lacrimi calde și paralizându-mi glasul de indignare necăjită...

Președintele, zăpăcit.

Dar ce-i asta? Ceri aplicarea pedepsei?!

Legaffeur.

Fără indoială, și cu toată severitatea.

Președintele, care nu mai înțelege nimic.

Dar ești avocat!!!

Legaffeur, Sărind în sus.

Avoc... Mii de iertăciuni, d-le președinte; o simplă distracție... Mă credeam tot substitut de procuror...! (Schimbând tonul). Să binevoiască tribunalul să recunoască dreptatea concluziunilor mele, să scoată pe clientul meu de sub prevenție și să condamne partea civilă la cheltueli. (Pledoază) Domnilor, dacă vre-odată dreptatea sfântă a unui om pe nedrept acuzat a sărit în ochii oamenilor

de bună credință, este, desigur, — îndrăsnesc s'o proclam! — în afacerea ce ne interesează. Nepot al unui colonel din timpul imperiului care-și lăsă oasele la Iena spre gloria patriei mume, și izbânda libertăților noastre; fiu al unui grenadir din garda care, sub zidurile Sebastopolului, cuceri steaua legiunei de onoare cu vârful baionetei; — dar ce zic fiul unui grenadir?... fiul operilor sale, mai degrabă!... Luptându-se la 1870 în rândurile întâi ale acelei viteze armate a Soarei a cărei amintire va rămânea neștersă în toate sufletele cu adevărat franceze, Bougnasse, domnilor, este omul onest, în interesul cel mai larg și mai maiestros al cuvântului!... Chiar din cea mai fragedă vârstă, el dovedi o inclinare puternică pentru virtute și, prin silința, prin dragostea de lucru, prin disprețul lui înalt pentru toate fleacurile vieții, a știut să cucerească stima profesorilor și duiosia părinților lui. Fericită familie, domnilor!... Să-mi fie îngăduit o clipă să-mi întârziu ochii pe tabloul răzător ce le oferă domnul și doamna Bougnasse tatăl și mama, strângând în brațele lor înduioșate, cu ochii scâldați în lacrimi, pe fiul (onoarea bătrâneții lor) care...

Președintele, zăpăcit de tot.

Dar, domnule Legaffeur, ceri achitarea lui Bougnasse?!

Legaffeur.

Da!

Președintele.

Păi iești avocatul lui Pétin!

Legaffeur.

Al lui Pétin?... Mii de iertăciuni, d-le președinte!... O simplă greșală. Mi-am greșit... clientul, (Schimbând tonul). Să binevoiască tribunalul să-mi primească concluziile, să declare că plângerea lui Pétin se admite și să condamne pe Bourgnasse la un an închisoare și la o amendă de trei mii de lei, aplicând articolul 373 din Codul penal. (Pledoază). D-nilor, o întâmplare m'a făcut să spui adineauri de Bougnasse ceea ce buna credință cea mai strictă mă silește să spui acum de Pétin. Dacă vre-odată temeinicia unei cauze a uimit vre-odată ochii magistraților luminați, este tocmai cauza....

(Scena continuă).

Pe Rin dela Mainz la Colonia

Călugărul din Heisterbach.

În fața ruinelor mănăstirii Heisterbach, sub umbra unui frasin. citii o carte cu o mulțime de legende, din țara admirabilă a Rinului. În nici una însă nu am aflat un mai adânc înțeles, decât în legenda mănăstirii Heisterbach, dărmată de Napoleon cel Mare la anul 1806 și pe care am cetit-o, într-o carte veche la un țaran, — un om de omenie. Se întâmplase anume, că umblând chiar prin locul amintit, a dat după amiază o vreme tare, cu fulgere și cu vânt rece dinspre Siebengebirge. Eu aveam încă de trecut Rinul, ca să ajung la Rolandseck, de unde să iau apoi vaporul, pentru Bonn. Alergai repede către țarmurii frumoși ai Rinului, la luntraș, un om de vre-o patruzeci de ani, cu părul castaniu, având ochii nu prea mari, dar plini de bunătate și duiosie, ascunși sub umbră a două sprâncene, cercuite nobil; nasul îi era puțin ridicat și proeminent, iar când vorbea i-se putea vedea ușor înainte, lipsa unui dinte, care îl silia să pronunțe cu mult s, fiecă cuvânt, — și îl rugai să mă treacă dincolo. Mă apropiai grabnic de el și îl întrebai în limba germană.

„Ei, avem vreme tare... poți să mă treci dincolo?”

„Dacă vrea domnul și nu i-e frică, până să vie ploaia...”

Ultimile cuvinte, i-le fură cuvântul.

„Bina, bine”, continuă el, „și așa voiam să trec dincolo, ca să nu mă mai întorc azi. A dat, precum vezi să înopteze și e vreme urâtă.”

Luntrașul, îmi făcu semn cu mâna, ca să trec în barcă. Sării repede înlăuntru și îmi încheiai pardesiul, până la gât. Luntrașul, trăgând de vre-o

câteva ori iscusit la stânga, o luă costis pe Rin în sus. Valurile luate în furcă de ciocul luntrii, luncău spumoase peste opăcini la vale, apoi lovite scurt și vânoș de două brațe de fier, se infuriau, vuiiau și se frângeau, plângând, pe laturi. Aproape se întunecase pretutindeni. Fulgerile, lăsau să se observe în intervale de clipe, fața de păcură sclipitoare, a apelor întărite. Uruitul greoiu al tunetului, aguduia adâncul umed, iar vântul ce prindea să se întetiască din toate părțile răscolea pieptul lat, al fluviului, până în măruntaie. Trecerea fu foarte anevoioasă. Nici nu avui timp să mă cuget, cel puțin la pericolul, ce se deschidea ca o gură clocotitoare, sub noi. Ne depărtaserăm deja binisor de mijloc și acum ne apropiem de țarm. Trecuse mai bine de o jumătate de oră, de când luntrașul meu, se luptase necontenit cu puterea brutală a elementelor, cari într'un moment de forțare ori și cât de mică, ne-ar fi putut prinde în brațele lor, de oțel rece. Când pusei piciorul pe uscat, tocmai începu să picure. Luntrașul, cum am dat „să-i plătesc, îmi păru, că parcă ar voi să spună ceva. Eu, ca să-l scot din încurcătură, încep vorba mai întâi.

„Pă-i o să mă plouă rău acum, și am scăpat vaporul”. Tocmai când sfârșii cuvintele acestea și auzii în port clăpotul dela prora vaporului, ce da signalul de plecare. Luntrașul își suci mustața, apoi legând luntrea de țarm, îmi propuse ca să rămân la el, peste noapte. M'am învoit repede. Casa o avea în apropiere de satul R. Peste câteva minute, mă aflai adăpostit sub coperiș, într'o cameră curățică, cu vin bun și pat moale. Când am vrut să mă culc, după ce stasem lung timp de povești cu protectorul meu, aflai pe-o fridă o cărticică, legată frumos dar veche, cu petale de flori printre file, în care am citit legenda pe care vreau s'o povestesc. De ea mi se leagă tot deodată o întâmplare curioasă. Transcriu totul, din cuvânt în cuvânt.

*

Pe locul unde se află azi, resturile altarului bisericii, se înalță odinioară o mănăstire frumoasă, numită Heisterbach. Pe vremurile grozave ale revoluției franceze, dușmanii au dărâmat-o aproape până în temelii. Călugării fură alungați, zidurile răsturnate cu ghiulele, iar piatra și cărămida ce mai rămăsese neatinsă, fu folosită pentru ridicarea de întărituri și balustrade. Oamenii povestesc, că începând de atunci, umbrele călugărilor, neîncetat, în fiecă noapte, se preumblă printre colonadele frânte ce-au mai rămas, venind din altar. Ei nici nu cântă și nici nu rād, ci numai în clipa când ajung în fața altarului, glasul lor tună ca un vifor împotriva prigonitorilor, pierzându-se apoi pe rând unul câte unul, în desişul codrului. Între ei, se afla și Gebhard, starețul mănăstirii Heisterbach. El cercețază pe rând singur, mormintele călugărilor morți, apoi se duce și la criptele cavalierilor dela Löwenburg și dela Drachenburg. Un mormânt însă lipsește, deoarece cu ocazia ultimei jefuiri a mănăstirii, brațele sacrale ale ostașilor, l-au deschis și l-au prădat.

În evul mediu, călugării de-aici erau foarte vestiți prin învățătura, prin știința și prin munca lor. Nu arareori se întâmpla, ca o copie lucrată artistică, a sf. scripturi, sau un op de adâncă știință, cugetat între zidurile chiliilor mănăstirii dela Heisterbach, puneau lumea în adevărată uimire. Ele aveau să fie martore netrecătoare a sânguinții de fier și a erudiției sihaștrilor. Între ei, se distingeau unul, care ce-i drept, încât privește anii, erau cu mult mai puțini, cât ai acelor, cari purtau venerabile bărbi albe. Stima de care se bucura fratele mai tânăr, între soții lui, era foarte mare, așa încât se întâmpla de multeori, ca chiar capul cărunt, al starețului, să se plece cucernic în fața științii complete, a ucenicului, dărui cu înțelepciune, dela Dumnezeu.

Nu peste mult timp însă, la inima științei lui zeloase pătrunse, pe furis, viermele veninos al îndoielii, iar oglinda clară a credinții sale, fu tulburată de aripile primejdioase, ale unor frământări și cercetări subtile și istovitoare. De câteori nu rătăceau ochii ageri ai monachului printre filele îngălbenite, ale pergamentului, pe care se afla scris cuvântul viu dumnezeesc, și cu toate că inima lui cuprinsă de-o naivă credință, se supunea evlavioasă strigând și plângând: „cred Doamne, ajută necredinții mele”, totuș, adeseori îl impresurau vedenii

amenințătoare, ce primiau ființă din luptele sufletului său, iar fantomele chinuitoare, ce-l mistuiau în fiecare zi, îi schimbaseră inima, într'un adevărat și îngrozitor câmp de lupte.

Intr'o bună dimineață, tânărul călugăr deschise din nou pergamentul, cu sf. scriptură, și își aținti scrutător ochii pe îngălbenitele pagini. Trecură câteva ceasuri și soarele împleti razele sale, deasupra columnelor înalte, în chipul cununilor de aur ce acoper din toate părțile capetele sfinților depe icoane. Razele săltau apoi ademenitoare, pe rola plină de înscrisuri, ce se afla în mâna tânărului sihastru. Dar el nu lua seama de ele, ci își ținea neconținut ochii pironiți, asupra unui pasagi, ce de săptămâni și de luni întregi de zile, îi făcuse ca să răsără în sufletul lui, chinuitoarele fantome ale îndoielii: „o mie de ani sunt înaintea Domnului ca o zi“!

Cuvântul enigmatic de greu, al apostolului, îi muncia deja de multe luni de zile, creerul. Cercase de multeori cu puterea chiar să șteargă din amintire, urma neînțeleșelor euvințe, dar acum din nou aceleași litere ca și odinioară, îi tremurau înaintea ochilor săi, rătăciți. Semnele negre ale literilor, se încolăceau fantastic una într'alta, una peste alta, una lângă alta, apoi se făceau așa de mici de nu le mai putea vedea cu ochii, iar la urmă prindeau din nou să crească urieșe și amenințătoare, luând forme bizare și agrăindu-l ironic: „o mie de ani, sunt înaintea Domnului, ca o zi“!

Din chilia întunecoasă, eși afară în singurătatea răcoroasă de pădure, a grădinii, care încunjura mănăstirea. Cufundat în gânduri grele, măsură potecile de-alungul și de-alatul, cu pași neliniștiți.

Își ațintea privirea la pământ, iar sufletul îi alerga ostenit, departe de frumoasele împrejurimi. Fără ca să-și dea seamă de ce făcea, părăsi grădina mănăstirii, și eși pe potecile tănuite ale pădurii.

Pasările îl întâmpinau prietenoase din frunzișul copacilor, iar florile se uitau la el mirate, cu ochi mari. El însă, cugetător subtil, nici n'auzea și nici nu vedea nimica; îndoelnicul frate, vedea în sufletul său și auzea, numai aceste cuvinte misterioase: „o mie de ani sunt înaintea Domnului ca o zi“!

De la o vreme, picioarele rătăcitoare prin codru se osteniră, iar creerul obosit, fu copleșit de un vâl de somn. Călugărul, se așează pe o piatră, răzimându-și capul său chinuit, de trunchiul unui arbore. Sufletul lui îndoelnic, fu răpit pe nesimțite de un vis înpăciuitor. Se făcea că se afla sus, în sferile înecate de lumină, ale aerului, în fața tronului Celui atotputernic. El, sta pe tron ocolit de apele vecinicii. Toate ființele veneau și laudau lucrurile mânilor sale, a căror splendoare o vestește zi de zi tăria: de la viermele, ce se sbate în tină, pe care nici un muritor din câți sunt, până acum' nu l-a putut crea și până la vulturul semeț, ce se leagănă în cuprinsurile albastre, cărăuia el i-a făcut aripi și cu ajutorul cărora, poate privi din înălțimi, asupra munților pământului; dela firicelul de nisip din mare și până la măreția vulcanilor, cari de mii de ani, scot la porunca Domnului, foc, din inima ascunsă a pământului. Ele, toate, cuvântează numai o singură limbă, care celui îngânat și mândru, este nepricepută, iar cel umilit o aude și o înțelege ușor: limba aceleia, care le-a chemat pe toate, la lumină, din nimica, fie în șase zile, sau fie chiar în șase mii de ani: „o mie de ani sunt înaintea Domnului ca o zi“!

Călugărul, cutremurându-se, își deschide ușor pleoapele.

„Cred Doamne, ajută necredinții mele“, murmură el, sculându-se repede de pe piatră. Clopotul de la mănăstire, s'auzi sunând argințiu din depărtare. El sta și asculta. Toca de vecernie. Asfințitul acoperi pădurea, cu o perdea largă, de purpură. Alerga în grabă spre mănăstire. În biserică erau aprinse deja toate luminile și policandrele. Prin ușa, pe jumătate deschisă, zări pe toți frații adunați, fieste-care în strana sa. Trecu ușor, fără ca

să facă șgomot, la locul său. Deodată mirat, observă, că alt călugăr se afla la locul său, de mai înainte.

Îl atinse ușor, cu degetul. Ce curios! Era un străin, pe care nu-l mai văzuse până acuma, niciodată. În clipa asta, își ridică și acela ochii de pe cartea, în care citia, și se uita mut, foarte mirat, la necunoscutul oaspe.

Un sentiment neobicit, îl furnică prin trup. Zărea în străini numai fețe străine. Se uita palid de spaimă, psalmul acela, foarte serios, pe care tocmai îl citiau. Cântarea și rugăciunea amuți. Călugării prinseră să se întrebe ceva, murmurând, unii pe alții.

Starețul, un bătrân venerabil, se apropie de cel ce intrase mai pe urmă. Pe pletele lui cărunte, se odihnia omătul greu al celor optzeci de ani.

„Frate străin, cum te numești?“, îl întrebă cu rostul blând și binevoitor, bătrânul.

Pe sârmanul călugăr, îl cuprinse groaza.

„Maurus“, șopti el aproape fără de glas, tremurător. „Sfântul Bernhardt, dacă vrei să știți a fost starețul, care mi-a primit votările călugărești, în al șaselea an de domnie al regelui Conrad, ce se chiamă și Francul“

O mirare plină de curiozitate se lăți pe fețele serioase ale călugărilor. Tânărul frate își ridică ochii și obrajii palizi și povesti bătrânului stareț, cu glasul tremurător, cum a ieșit dimineața în grădina mănăstirii, cum adormise apoi în pădure și cum nu se desptase, până ce nu auzi toaca, de vecernie, Starețul, făcu semn unui frate.

„Sunt tocmai treisute de ani, de când a murit și Bernhardt și regele Conrad, pe care-l numești Francul.“

Celalalt aduse pisania mănăstirii. Starețul frunzări foarte îndărăt: chiar trei sute de ani erau până în zilele sf. Bernhardt. Apoi bătrânul stareț, citi rar pe pergament următoarele: „Maurus, un îndoelnic, dispără într'o bună zi din mănăstire și de atunci, n'a știut nimenea de urma lui și nici ce s'a ales din el“.

Fiori reci de groază furnică trupul călugărului. Știa că acela, fu chiar el în ființă, fratele Maurus, ce se întorsese după trei sute de ani, din nou la mănăstire! În urechile lui, cuvântul din urmă, pe care îl rostise starețul, a sunat ca trompetele zilei de apoi, trei sute pe ani! Cu ochii mari, privi înainte, întinzând brațele, ca și când ar fi voit să se prindă de ceva. Frații ceilalți, îl sprijiniră, uitându-se la el cu o groază tănuită, de oarece obrajii i-se făcuseră palizi, întocmai ca ai unui muribund, iar coroana subțire de păr, de pe cap i-se făcu albă, ca omătul.

„Frații mei“, murmură călugărul cu vocea stinsă „luați seama tot timpul la cuvântul netrecător, al scripturii, și nu căutați să pătrundeți, aceea ce el, dintr'adins, a acoperit cu misterii. El, nu cunoaște nici loc și nici timp. Aș dori, ca pilda, ce s'a făcut cu mine, să nu se stingă niciodată din amintirea voastră. Abia azi, mi-s'a descoperit pe deplin cuvântul apostolului: „o mie de ani, sunt înaintea Domnului, ca o zi!“ El, stăpânul să se îndure de mine, păcătosul...“

Apoi căzu mort, la pământ, iar frații ceilalți împreună cu starețul, mișcați profund până în adâncul sufletului, începură să cânte prohodul: *requiem aeternam...*

Am închis cartea și încercai să adorm. Vântul se auzea șuierând din nou, dar nu mai era acela, vijelios de mai înainte, care răscolise adâncurile de păcură scilipitoare ale Rinului, nu, era o plângere duioasă, un fel de cântec pe care-l auzi totdeauna, fără ca să-ți poți da seama însă, că unde și când l-ai auzit pentru întâia dată. Nu eram în stare s'adorm. Fără să vreau mi-se perândau prin minte, toate poveștile cu strigoi și fantome, pe cari le-am auzit în copilărie. Auzeam Rinul, cum se lovea neliniștit și sombru, de maluri.

Fulgerile, brăzdau din întâmplare și luminau pentru o clipă, puvoii apelor, ce luaseră acum o culoare de bronz.

Deodată, peste valuri mi-se păru că zării figura întunecoasă a monahului, alergând, gesticulând și vorbind.

Cu pași siguri se apropia de țărâm, apoi se apropia și pornia din nou, și mai hotărâtă. Se apropiase foarte tare, așa că acum îi puteam distinge bine chiar și sclipirea ochilor aprinși și tremuratul buzelor. Părea că spune ceva. După cum mișca buzele, deschizându-le și închizându-le, ghi-ceam că nu putea zice altceva decât: „o mie de ani sunt înaintea Domnului, ca o zi!“

Da, auziam foarte bine și nu mă puteam înșela, deoarece erau chiar cuvintele acelea, pe cari le citisem cu câteva minute, mai înainte.

Vântul șuera uneori ca o mașină înfierbântată, din care ies aburi.

Fantoma călugărului se apropie binișor și veni până aproape, lângă fereastră.

Acum simțeam, că într'adevăr îmi era frică. Am încercat să închid ochii, dar era înzadar, deoarece privirea lui, mă urmărea și prin întuneric. Când fu să ajungă aproape lângă geam, deodată buzele i-se opriră din tremurat, pleoapele i-se lăsară obosite pe ochii stinși, părul i-se încărunți și până să-mi dau seama, dispăru în adâncul nopții.

Peste puțin, vântul se liniști, iar din Rin, ca un scut mare de argint, răsări luna.

Apele se mulcomiseră cu totul, așa încât abia le distingeam clipocitul monoton, aproape de fereastră; ele păreau sub palida vrajă a lunii, că sunt cele mai blânde și mai pline de omenie valuri, din lume.

Nici până azi încă, nu-mi pot da seama, dacă vedenia călugărului a fost reală, sau numai un vis. Orișicum, ea m-a urmărit timp îndelungat fapt care m-a și determinat, să scriu, despre ea.

Dr. I. Broșu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 noemvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme neschimbată.

Prognostic telegrafic: vreme neschimbată.

Temperatura la amiază a fost de 4'4 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11.80
„ „ maiu	„ —
Secară pe aprilie	10.21
Cucuruz pe maiu	8.43
Cucuruz pe Iulie	8.48
Ovăs pe aprilie	9.66

Copiii nimănui

E adevărat, că studențimea noastră universitară nu e ocrotită și sprijinită de obște românească în măsură, după cum cer interesele studenției și a obștei deopotrivă. Multe miserii, neajunsuri și greutăți întâmpină studentul român în cursul anilor ce trebuie să-i petreacă la universitate. Mai mult sfătuit decât înțeles, mai mult încurajat, decât sprijinit, studentul român este condamnat să-și piardă iluziile vieții, încă înainte de a-și ocupa un loc în societate.

E de mirat, că frazeologii noștri nu-și caută subiecte și din viața sbuciumată a studentului român, pentru că trăind astfel de subiecte, li-s'ar deschide un teren și mai larg de a instruna coarde sentimentale, de a fabrica fraze bombastice și a propune utopii.

Cel puțin ei, frazeologii ar trebui să susțină la suprafață cauza studenților români, dacă deocamdată încă prea sporadic se ivesc oamenii energici și de inimă, cari sunt chemați din fire sau în urma stării lor materiale să contribuie simțitor la ridicarea nivelului studenților români — în toate privințele.

Motivele și cauzele neajunsurilor sunt foarte multe, unele de natură organică internă, altele își au izvorul în împrejurările nefavorabile din afară. Unele elemente din sânul tinerimei chiar, zădărnicesc prin orgoliul lor patologic pornirile bune ale celorlalți scoborindu-le prestigiul.

Numai pe proprietarii mici
din suburbiul Aradului îi poate
interesa că în str. Kasza Nr. 3 și
6 avem un depozit bogat de

țevi de beton
acomodate pentru canalizarea ce
se află acum în curgere. Prețurile
cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN
intreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

Deputatul Vaida cu prilejul seratei de astă-primăvară a tinerimii românești din Budapesta făcând aluzie la un articol de ziar a spus între altele, următoarele cuvinte semnificative:

„Greșește cel ce crede, că d-voastră sunteți copiii ni-mănu. Din rândurile d-voastră se vor recruta acei bărbați cari vor fi chemați să poarte în viitor destinele neamului românesc. D-voastră aveți să îndepliniți acel rol în centrele românești ce revine unor Tisza și Andrassy în societatea maghiară. Și dacă nu vi-se dă atenția și sprijinul ce-l meritați, împrejurarea aceasta să o atribuiți și faptului, că unii dintre d-voastră prin atitudinea lor lipsită de orice avânt întunecă nimbul vechiu al studenției românești.”

Deputatul Vaida a făcut numai o aluzie, în trecut, exprimând într-o formă mai puțin aspră ideea, că tinerimea românească trebuie să-și câștige cu de-za „prin noi înșine” considerația și respectul obștii, reprezentând o personalitate aparte, care își atribuie un rol, o însemnătate în frământările vieții românești întregi.

Cerdac.

Reprezentările teatrale în Brașov.

Comitetul filial al societății noastre teatrale aranjează sub conducerea d-lui A. P. Bănuț directorul artistic al societății o reprezentațiune teatrală urmată de dans, în sala cea mare a redutei orașenești, marți în 821 noemvrie, ziua sfinților arhangheli Mihail și Gavril.

Se vor reprezenta:

La „*Turnu Măgurele*” de V. Alexandri și comedia în 2 acte „*Unica fiică*”. Programul frumos și amuzant, suntem siguri, că va atrage toată lumea noastră românească din Brașov și împrejurime.

Prețurile de intrare (cari îndreptătesc și la intrarea la dans) sunt următoarele:

Balcon	Cor. 3.—
Fotel	” 2.50
Loc I	” 2.—
Loc II	” 1.50
Loc de stat	” 1.—

Hirotonire. Marți a fost hirotonit de P. S. Sa episcopul Caransebeșului dr. E. M. Cristea dl dr. Avram Imbroane, numit în mod provizor catihet și diacon la Lugoj, până ce se va complini acest post prin alegere.

Din Vingard. În '15 c. în cercul Vingard a fost a doua oră alegerea membrilor din congregația comitatensă Alba-inferioară. Prima alegere, la care a ieșit biruitoare lista românilor, a fost nimicită, și în urma acesteia s'a ordonat a doua alegere din care lista românilor a ieșit zdrobită.

Frângerea ce am suferit-o e a se atribui în prima linie volnicilor ce s'au comis și în a doua linie slăbiciunii noastre.

Aviz. Direcțiunea organului săptămânal din Iași „*Timpul*” caută corespondenți în Berlin, Paris, și Londra. Ofertele dimpreună cu o corespondență de probă să se trimită la redacția „*Timpul*” str. Stefan cel mare 47. Iași.

Advocat nou în Orăștie. Primum următorul anunț: Am onoare a vă aviza, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Orăștie (Szászváros), strada Poștei-vechi nr. 4, (casa d-lui Mihai). Cu stimă dr. Sever de Orbonaș, avocat.

Felicități.

Arestarea a trei ofițeri superiori tureci. Din Siracusa ce anunță: Ieri pe bordul vaporului „*Egadi*” venind din Tripolis s'a semnalat prezența a trei indivizi de naționalitate turcă cari, în timpul călătoriei avuseseră o atitudine foarte suspectă.

Fiind întrebați, după ce mai întâi declaraseră că sunt comercianți, au mărturisit în cele din urmă că sunt: Eben Mukit bey, general de divizie, Ahmed Tewfik Abdullah, general medic de brigadă și Mohamed Tewfik Abdullah colonel de infanterie.

Dânșii au declarat că fuseseră exilați în Cyrenaica ca fiind părtași ai fostului regim.

Fiind găsiți fără pașaport și fără alte documente cari să le stabilească identitatea au fost predați comandamentului care i-a pus sub supraveghere până la sosirea ordinilor superioare.

O călătorie cu balonul a cancelarului german. Astăzi, când sute de aviatori îndrăzneți străbat văzduhul, nu ne mai uimește știrea, că și cancelarului german Bethman Hollweg i-a venit gust să facă o călătorie de plăcere prin aer. Dim-

preună cu soția sa și cu alți 16 pasageri a întreprins o călătorie de 3 ore pe balonul „*Schwaben*” și după cum le-a spus prietenilor și-a petrecut foarte bine, favorizându-l și timpul și având o priveliște admirabilă asupra orașelor Berlin, Potsdam, Spandau și a localităților situate spre nord de Berlin.

Mare incendiu în Adrianopol. Un incendiu înfricoșat a izbucnit mercuri în orașul turcesc Adrianopol.

După știrile ce le avem aproape a patra parte a orașului să fie căzut pradă flăcărilor. Marele bazar zace sub ruine. Pagubele sunt incalculabile.

Complotul terorist din Bulgaria. Printre diferitele zvonuri privitoare la înființarea noii societăți secrete, provoacă deosebită atențiune, acela despre o proclamațiune a ligei teroriste adresată mai multor personalități din Budapesta.

În această proclamațiune datată din 28 aug. și prevăzută cu a gravură reprezentând o mână neagră, aderenții sunt invitați să adere la ligă, pentru că în cazul izbucnirii războiului așteptat în Balcani, să se opună o împotrivire, prin atentate teroriste, stăpânitorilor statelor balcanice.

Proclamația publicată de ziarul „*Piemont*” din Belgrad, ar fi fost adresată în același timp de teroriști și mai multor ziare bulgărești.

În cercurile politice serioase proclamația aceasta e considerată ca neadevărată.

Un concurs interesant. În Blagoviescense (Rusia) s'a dat un bal cu concurs de frumusețe. Bărbații neînșurați votau dând un trandafir celei pe care o credeau mai frumoasă. Erau la bal ofițerii garnizoanei și toată tinerimea aleasă. Nu lipseau nici femeile. Între acestea erau elevele dela liceu. Regină a frumuseții a eșit Sonia Mihailovna, o elevă în vârstă de 17 ani, căci ei iau dat mai toți trandafirul. A doua zi directoara a convocat consiliul profesoarelor (ea și câteva profesoare erau concurente căzute) și au dat afară pe fata premiată, pe motivul că fiind prea frumoasă, să se mărite, și să nu mai învețe. Tatăl fetei din cauza aceasta a făcut arătare la ministrul instrucțiunii publice.

Societatea de lectură „Inocențiu M. Clain” a teologilor din Blaj invită la concertul ce îl va aranja duminică la 26 noemvrie st. n. 1911. în „sala de gimnastică” a gimnaziului. Începutul la 8 ore seara.

Programul: „*Imnul Astei*” de I. Mureșan, cor și acomp. de orhestră. „*Concert Psalm 142*” de G. Muzicescu, cor. „*Doina Jiului*” de Șt. Iulian, solo cântat de E. Cosma, cu acompaniament de pian. „*Scena pastorală*” — solo de violină cântat de L. Stupinean. „*Dorul*” (poporală) aranj. de I. Băcău cu solo extern, cântat de G. Pataky-Văleanul. „*Rosmarinul*” (horă) de M. Margaritescu, orhestră. Ștefan Domn cel mare; și Soacra, de I. Vidu, cor. „*Mășterul Manole*” de I. Mureșan și „*Prinde-mi-te-aș*” de Cohen Linarul cântate de G. Pataky-Văleanul, cu acomp. de pian. „*Reîntorcerea acasă*” — I. Mureșan, cor. „*Iuși Marș*” de I. Băcău, orhestră.

Doamna Toselli. Regina de odinioară a Saxoniei, acum doamna Toselli, soția artistului italian Toselli, încurând o să se divorțeze și de bărbatul său de acum. Tribunalul din Firenze a pornit deja procesul de divorț, sub motivul, că Toselli a tratat brutal pe nevastă-sa. Termenul procesului e pus pentru ziua de 21 l. c.

Mașini de sburat pentru armata turcescă. Guvernul turcesc — ținând seamă de marele serviciu ce fac italienilor mașinile de sburat în actualul războiu — a încercat prin trimiși în Londra și Paris să închirieze mașini de sburat și să angajeze piloți pe cari să-i pună în serviciul armatei dela Tripolis. Încercarea guvernului turcesc însă a rămas zadarnică fiindcă n'a putut fi angajat vre-un aviator englez sau francez nici pentru sume cât de considerabile.

Regele Serbiei în Paris. Regele Petru al Serbiei a sosit în Paris ieri la ora 3 p. m. În gară i-s'a făcut o primire deosebită. Regele a fost întâmpinat de presidentul Fallières, președintii celor două camere, ministrul președinte și mulți membrii marcanți ai guvernului.

Dela gară regele Petru însoțit de presidentul Fallières și între ovațiunile insuflete ale publicului s'a dus la ministerul de externe.

Nu mult după sosire a vizitat pe president în palatul Elysée.

Eri seara Fallières a dat în sala de recepțiune un dîneu în onoarea regelui.

Scarlatina în Bihor. În pașalicul lui Tisza seceră mii de victime scarlatina. În comuna Cefa, în apropierea domeniului lui Tisza Pista zilnic se înregistrează noi cazuri de epidemie, fără ca autoritățile să grăbească a lua măsuri în contra lățirii acestui flagel. Comuna nu are medic, iar farmacia stă zile întregi închisă, deoarece farmacistul nici pe timp de epidemie nu are chef să steie la postul său, ci mai bucuros aranjează vânători cu alți prietini îmbuibăți.

Fundațiunile lui Carnegie și Rockefeller. Anunțasem mai alaltăieri, că arhimilionarul Andreu Carnegie a dăruit o sută douăzeci și cinci de milioane pentru scopuri de binefacere. Moșneagul de 77 de ani, întrebat de mai mulți ziariști de ce, pe lângă alte daruri princiare, a mai donat și această sumă, — a răspuns, dând din umeri:

Din simplul motiv, că *e rușinos lucru să mori bogat*.”

Adăugând această sumă la toate celelalte fundațiuni și donări făcute de Carnegie, reiese o sumă de o mie și o sută de milioane.

Carnegie a întrecut pe toți filantropii cu dăruirile sale.

Naufragiul unui vapor. Din Stockholm vine știrea, că vaporul suedez „*Elba*” s'a înecat în marea Nordului. Au pierit în valuri 26 mateloți și un inspector cu soția și cei doi copii ai săi.

Procesul moștenirii regelui Leopold. Alaltăieri tribunalul din Bruxelles a pronunțat sentința în procesul intentat de fosta principesă Luiza de Coburg pentru obținerea unei sume de 20 de milioane franci din moștenirea de 60 milioane a defunctului rege Leopold; respinge pretențiunile princesei.

În schimb institutia familiară Niederfulbach a fost dizolvată iar averea acesteia restituită masei moștenirii care revine celor 3 fiice ale defunctului rege.

Numai în acest singur punct princesa Luiza a triumfat.

Cea mai mare parte a cheltuelilor procesului a fost suportată de princesa Luiza.

Anunțarea sentinței a fost însoțită de o strălucită comemorare și reabilitare a defunctului rege, care prin stabilimentele fundate în Congo a avut numai scopul de a spori puterea și bogăția Belgiei și ale poporului și testamentul e conceput și el în acest sens.

Citirea sentinței a durat 2 ore.

E probabil că princesa Luiza de Coburg va face apel contra sentinței.

Executarea milionarului Clay. Din New-York vine știrea, că președintele Taft a respins cererea pentru grațierea multimilionarului Clay, condamnat la moarte pentru asasinarea soției sale. El va fi executat la 24 Noembrie.

Convocare. Despărțământul Vârșet al Reuniunii învățătorilor români dela școalele confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeșului își ține adunarea sa duminică la 13 (26) noemvrie 1911, cu ocazia sfințirii bisericii în comuna Voivodint, având următorul program: După serviciul divin, deschiderea adunării. Citirea circularului comitetului central și distribuirea temelor. Lipsa protocolului din adunarea ținută la Ferendia în 1910. Recenzia membrului Ion Naia asupra aparatului. Prima pășire a învățătorului în cariera sa de Ion Albia. „*Scăderea creșterii copiilor în familie*”, dizertație (pentru popor) de P. Bizerea. Reconstituirea biroului. Propuneri. Închiderea adunării. *Coștei*. 114 noemvrie 1911. *Patricie Rămneanțu*, prez. *P. Bizerea*, secretar.

Testamentul lui Iosif Pulitzer. Din New-York se anunță, că alaltăieri s'a deschis testamentul lui Iosif Pulitzer.

Defunctul lasă cea mai mare parte a averii sale precum și toate zierele sale din Newyork și St. Louis, celor trei fi ai săi.

Zece milioane de coroane capătă școala superioară de jurnalism din Columbia, 5 milioane un institut pentru dezvoltarea muzicii și literelor.

Afară de aceasta testamentul mai cuprinde 3 legate a câte 10.000 coroane pentru cele mai bune articole de fond și reportagii.

Accidentalul de automobil al unei ducese. Automobilul ducese de Parma s'a ciocnit eri seara lângă Guntramsdorf cu un tren de marfă al gării locale. Doamnele cari se aflau în automobil și

anume ducea de Parma cu fiica sa, principesa Francisca și două dame ale curții au suferit ușoare contuziuni și criză de nervi.

Accidentul celor două principese de Parma e mult mai grav de cum s'a crezut la început. Medicii au publicat la amiază un buletin din care rezultă că ambele principese au avut comoțiuni cerebrale. Ambele principese trebuie să stea în pat și nu primesc vizite. Medicii le-au recomandat liniște absolută.

Starea damelor de onoare e de asemenea gravă. Baroneasa Harting are răni grave la gât. Cealaltă doamnă de onoare marchisa Paulici, a căpătat leziuni la față.

Reuniunea femeilor române pentru ajutoarea și înfrumșetarea sfintei biserici din Brașovul-vechiu invită cu toată onoarea la petrecerea teatrală împreună cu tombolă și dans, ce o va aranja sâmbătă în 1225 noemvrie 1911, în sala hotelului „Central” (nr. 1) din loc. Prețul de intrare: de persoană 1.20 de student 60 bani. Contribuiri peste taxă de intrare se primesc cu mulțumită și se vor chita pe cale ziaristică.

Biletele înainte de petrecere se află de vânzare la librăria „Gazetei”, librăria I. Ciurcu, d-nii Eremias Nepoții și în seara petrecerii la cassă. P. T. doamne și domnișoare sunt rugate a se prezenta în mândrul nostru port național. Atât în decursul teatrului cât și la dans va cânta taraful d-lui G. Dick din loc. Venitul curat este destinat pentru sporirea fondului „Reuninței femeilor române”. — („G. Tr.”)

Hoți prinși. Sunt o samă de hoți, cari fură numai în trenuri. Poliția a prins săptămâna trecută trei paseri de acestea: unul Constantinescu din București, altul Georgescu din Ploiești și al treilea Teszler Zoltán din Ielandul-mare. Ei furau mai ales pornind din stațiunile Teiuș și Copșa-mare.

Din Arhidieceza Blajului. Citim în „Unirea”: Nistor Anghel, paroh în Feldioara (vicariatul Făgărașului) a fost trecut în statul deficienței cu 1 ianuarie 1912, Ștefan Anghel, fost cooperador parohial în Feldioara a fost numit administrator parohial.

Gregoriu Nistor, paroh în Boziaș a fost numit paroh în Tulgheș (districtul Giurgeului).

Recolta în România. După datele publicate de ministerul de agricultură din București, recolta grâului a dat 33 milioane hectolitri, cucuruzul (porumbul) 40 milioane de hectolitri, dintre cari 24—25 milioane pot fi vândute afară de țară. Cucuruzul e scump anul acesta, de aceea cultivătorii acestei plante vor lua bani frumoși vânzându-l.

Inchiderea cărciumelor. Pretura cercuală din Miercurea a hotărât, ca în comunele Jina, Dobârca și Ludoș să se țină cărciumele închise în dumineci și sărbători.

Norvegia și alcoolismul. Societățile de cumpătare ale Norvegiei obțin pe zi ce merge rezultate tot mai mari în combaterea alcoolismului. Naște cu o jumătate de veac băuturile spirituoase, făcând mari pustiiri în țările scandinave, cu deosebire în Norvegia. Țara aceasta s'a liberat de sub stăpânirea daneză în 1814; în anul acela cetățenii norvegieni au câștigat dreptul fabricării de spirt, care până atunci fusese monopol al statului. Norvegienii fierbeau în mii de căldărușe veninul alcoolului și-l consumau pe întrecute. Pescarii și corăbierii îndrăgneau, oțeliți în clima aspră a nordului, degenerau în cărciumele numeroase ale țării. Pe străzi se împiedeau, mai ales în zi de sărbători, femei și bărbați amețiți de băutură. Toată societatea scandinavă era străbătută de ideea, că poporul este amenințat cu nimicire totală. Măsuri legislative de operare n'au folosit mult. Au trebuit să intre în luptă toți factorii societății, pentru a pune stavilă pestilenței, care amenința cu exterminare o națiune întreagă. Lucrarea aceasta, astăzi după 50 de ani, a dat într'adevăr rezultate miraculoase. Mai de mult se venea pe un locuitor al Norvegiei 32—35 litri spirt pe fiecare an; acum se vine abia doi litri de cap. — și chiar și cantitatea aceasta este cozmăată în mare parte de călătorii sosiți din străinătate. Zece procente din locuitorii Norvegiei actuale sunt abstenenți, adică nu beau nici un fel de băutură alcoolică.

Zestrea principesei Helena a Serbiei. Guvernul sârb a prezentat consiliului comunal un proiect care urmează a fi supus Skupstinei și prin care se aprobă zestrea de două milioane jumătate de dinari principesei Helena Karageorgevici soția marelui duce Ioan Constantinovici.

Președintele consiliului comunal Nicola Pasici va prezenta o contra propunere prin care cere Skupstinei să nu aprobe decât un milion.

Ofțeri evadați din închisoare. Din Belgrad vine știrea, că căpitanul Stancovici împotriva căruia, după cum se știe, s'a deschis o anchetă pentru fraude, a evadat din arest.

Eri căp. Popovici, camaradul său de închisoare, care a fost degradat și osândit la 2 ani închisoare pentru insubordonațiuni, a reușit deosemena să evadeze.

Se crede că Popovici s'a îndreptat spre localitatea Panciova (Ungaria).

Bibliografie

Chestiunea macedo-română. (Teză pentru licență) de Const. St. Licea. București. 48 pagini.

Cosânzeana. Anul I. n-rul 3. Orăștie.

Ultima oră

Consiliu de miniștri.

Constantinopol. — Ieri seară a avut loc un consiliu de miniștri, care a durat până azi dimineață.

Se vorbește, că între membrii guvernului s'au iscat divergențe acute. S'a vorbit adică, să se găsească o bază potrivită pentru începerea tratatelor de pace și o cale favorabilă pentru un armistițiu.

Un membru al guvernului a făcut propunerea să se împărțească provincia africană: Cirenaica să rămână Turciei, iar Tripolitania să se lase Italiei, firește în schimbul unei despăgubiri materiale potrivite. Se vorbește, că marele vizir a stăruit mult să se primească această propunere, dar majoritatea guvernului pretinde continuarea războiului. Rezultatul desbaterilor consiliului de miniștri se ține în cel mai mare secret.

Situația în Tripolis.

Roma. — Agenția Stefani anunță din Tripolis: Aici domnește liniște completă. Se confirmă știrea, că în ultimele lupte dușmanul a avut pierderi foarte mari.

Am luat cele mai severe dispoziții contra purtării de arme.

Turcia nu găsește aviatori.

Londra. — Guvernul turcesc a voit să ardeza aici și în Roma aeroplane și să angajeze piloți pentru armata din Tripolis, dar aviatorii francezi și englezi au refuzat ofertele grase din partea Turciei.

POȘTA REDACȚIEI.

H. G. București. Regretăm, dar deocamdată nu se poate.

V. P. On revient à son premier amour.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.
Specialist în morburile interne,
de femei, de copii și de urechi.

ARAD

Și-a transpus locuința în strada Deák
Ferenc Nr. 35. (Librăria diecezană).

Consultațiuni: 8—10 ore a. m. și 2—4 ore p. m.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(67) — Urmare. —

Atunci să fiți auzit urletele soldaților turbați cum zbierau cerând răzbunare pentru camarazii lor uciși și luând hainele acestora, le purtau în vârful baionetelor, arătându-le ofțerilor.

Pământul se cutremura și aerul vibra de blăstemele, înjutăturile și sudălmile lor. Într'acestea porniră și tobele să sune și din vreme în vreme se auziau țipetele și vaelele copiilor și ale femeilor, și urletele bărbaților, cari își părăsiau căscioarele, luându-și puținul avut și eșiau pe câmpul deschis.

Unii zăceau culcați fără simțire în iarba udă de rouă, alții se rugau în jenunchi, iar alții se purtau de ici-colo ca nebunii. Era o priveliște, ca și care — nu se va putea vedea, nici în ziua judecării de apoi.

Strigătele de jale și vaelele fură întrerupte de o troznitură, care asurzia urechile și fum grozav negru, din care scăpărau flăcările cu limbi roșii se înălțau spre cer.

Dedesubtul norului de fum izbucni focul,

par'că îl scuipa pământul, iar de sus din înălțime ploua asemenea foc.

Claustrul sburase aproape jumătate în aer și ardea cu pară mare, care se prelingea până sus în turn la clopote topindu-le.

Din ferestri zburau scânteii, iar din acoperișurile caselor și a grajdurilor eșiau limbi roșii de foc la iveală. Răsunau până departe de jur împrejur muniții de vaele și țipetele oamenilor și ale animalelor, cu cari se amesteca salvelor de puști, pârăitul și troznetele clădirilor, ce se dărâmau. Și de sus de pe munți se înălțau suluri mari și groși spre cer.

Acum astea erau toate bune.

Dacă casa lui Dumnezeu și bietele colibi au trebuit să piară, măcar, că nu aveau nici o vină, atunci de bună seamă vine acum rândul nefericiților oameni, — gândeam eu.

Ne-au cruțat pentru pe noapte, ca să nu fie soarele martorul chinurilor noastre de moarte. Și când se făcu noapte, eu mă furișai printre străjile lor și fugii în munți.

De bună seamă se vor fi aflând acum mai multe sute de cadavre prin ruinele fumegânde ale îngrozitorului incendiu.

— Și castelul Castelber?

Întrebară în același timp Flavian și Paulina cu vocea vibratoare.

— Era străjuit de soldați, și ângerul mortii trecu peste dânsul.

— Multe femei sârmane au găsit adăpost cu copilașii lor între zidurile lui. Și generalul a în-

trat posomorât și întunecat călare aici înlăuntru. Să vedea, când trecea călare pe calul său mare și negru ca păcura, că-l doare și pe el inima când își arunca ochii asupra priveliștei sinistre, căci își înălța privirea cătră ceriu, par'că ar cerși iertare de sus pentru sine.

Am mai văzut ici-colo câte un soldat, cum ridica cuprins de milă, câte un prunc și-l trecea peste muri în curtea castelului. Și petritele ar fi trebuit să plângă de durere și jale în fața acestui aspect înfiorător.

Și aine știe când se vor sfârși aceste scene? Oameni buni, voi Panit, puneți la adăpost, ce aveți mai bun și rugați-vă la Dumnezeu și sfinții, lui să vă cruce și să nu vă cerceteze francezii.

Preotul ascultă palid cu privirea fixă cele ce povestea Cajacos.

Femeile plângiau, bărbații își mușcau buzele rugându-se sau crășneau dinții de furie și-și înclăștau pumnii.

Unul câte unul se depărtau grăbind să-și mântuească avutul, așa că peste puțin grămada ascultătorilor nu mai erau.

— Scoate-ți caii noștri afară oameni!

Răsună vocea puternică a lui Uli.

— Ce întârziati căscând gurile, ca vițelul la poarta nouă?

— Haidem, haidem, căci vremea nu se lasă legată de stâlp!

(Va urma.)

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru doamne, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociațiunii călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.
(Filiale în PISCHI și CERMEJ).

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsővartér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor.
public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai moderne primesc, orice lucrări de compactorie și cartonagin și le executez potrivit gusturilor celor mai fine. În special executez cadre fine de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch pentru mese de scris, pentru gulere manșete și mănuși. Mai departe cele mai de gust legătorii decorative din pele și pânză după metoda francez și englez. Cea mai solidă și mai durabilă compactorie pentru ziare, registre de casă și contabilitate în piele și în pânză. Imi permit a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor.

ASSAEL

Telef: 835

IACOB ȘI FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare, instrumente și mașini agricole. Lifturi de povară. — Planuri și preliminară gratuit.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscriberului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

Întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Andrássy Gábor mäsar

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoștința on. public, că în str. Kasza Nr. 45 am deschis atelier de măsurit. Primesc totfelul de lucrări pentru zidiri și mobile în bransa mea, executându-le prompt și conștiințios. Comandele din provincie le execut prompt. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, român

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
mäsar de mobilă și zidiri.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrássy Nr. 20.

Comandele din provincie se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrássy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, învitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Nr. 724/1911.

Escriere de concurs.

Primăria comunei Săliște, comitatul Sibiu, în scopul executării lucrărilor de construire a unui stabiliment electric împreună cu baie de abur publică concurs cu termenul de **20 decembrie** st. n. 1911.

Se vor da următoarele lucrări:

1. Clădirea centralei electrice și a băii de abur.
2. Instruarea mașinală a centralei și rețelei electrice.
3. Aranjamentul intern al băii de abur.

Ofertele se pot înainta atât asupra întregii lucrări, cât și numai a unor părți din lucrare.

Se provoacă deci interesații la astfel de lucrări a-și înainta ofertele timbrate corespunzător, la primăria comunei Săliște, până la 12 ore a. m. 20 decembrie 1911. Ofertele întârziate nu se iau în considerare.

În oferte e înominis de lipsă a se indica numele aceluia, care are calificația recerută pentru executarea astorfel de lucrări.

Oferenți necunoscuți în comună sunt datori a-și legitima îndreptățirea la concurs prin un certificat dela camera comercială.

Ofertele sosite la timp se vor deschide în aceeași zi la 4 ore p. m. în sala de ședințe a primăriei comunale în prezența reprezentanței comunale.

Datele referitoare la lucrări, planurile, condițiunile de licitare și punctațiunile de contract se pot vedea la primăria comunei — dela publicarea concursului începând — în decursul orelor de oficiu.

Ofertele sunt a se instrua conform dispozițiilor regulamentului ministerial pentru liferări publice Nr. 83000/1907 B. M. și conform acestuia, se pot furnisa numai articli de proveniență indigenă, întrucât se produc aici în țară.

Fiecare oferent e obligat a depune la cassa comunei un vadiu de 5% în bani gata sau hârtii de valoare, iar la ofert e a se alătura cvita despre depunere sau recepisa postală despre trimiterea cautiunii.

Comuna își rezervă dreptul a alege dintre oferenți fără privire la sumele oferite.

Săliște în 15 noemvrie 1911.

Pentru primăria comunei:

V. Dădărlat m. p.
primar.

Ioan Chirca m. p.
prim-not. comunal.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijlocele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

==== Prețul unui tub 1 cor. ====

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

==== O cutie 1 cor. 20 fil. ====

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

==== O bncată 70 fileri. ====

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectuesc încă în aceeași zi.

„Grănițerul“

institut de credit și de economii, ca societate pe acțiuni în Hunyad-Dobra.

Prospect

pentru emisiunea a V-a de acții a institutului de credit și economii „Grănițerul“, societate pe acții în Hunyad-Dobra.

Adunarea generală extraordinară a institutului nostru, ținută în 9 c., a luat concluzul, ca să se sporească capitalul nostru societar până la suma de K. 500.000, autorizând Direcțiunea cu executarea acestui concluz, cu îndatorirea, ca Direcțiunea să raporteze proximei adunări generale despre rezultatul subscrierilor, care adunare generală apoi va fixa suma capitatului social într'o sumă mai mare sau mai mică de K. 500.000—, în proporție cu subscrierile făcute.

Executând acest concluz oferim spre subscriere 2500 bucății acții de câte K. 100— nominal, sub următoarele condițiuni:

1. După fiecare acție din emisiunile vechi să poate opta o acție din emisiunea prezentă cu prețul de K. 105— per bucată.
2. Acțiunile ce rămân neoptate, să ofer în prima linie tot acționarilor cu prețul de K. 110— per bucată. Direcțiunea întrucât s'ar însemna mai multe acții decât sunt disponibile, e îndreptățită a reduce numărul acțiilor subscrise, observând însă regula, ca fiecare optant să primească barem o acție cu acest preț.
3. Acțiunile, cari eventual rămân neoptate după normele de sub 1 și 2, să vând și la alții cu prețul de 140— per bucată.

Termenul ultim pentru optare este:

Pentru acțiunile de categoria de sub 1,	până în	1 Ianuarie	1912.
" " " " " " 2,	" " "	15 "	1912.
" " " " " " 3,	" " "	1 Februarie	1912.

La subscriere sunt a se plăti de fiecare acție:

pentru categoria de sub 1,	câte K.	15—
" " " " " 2,	" "	20—
" " " " " 3,	" "	50—

Restul se plătește după cum urmează:

K 10— în 1 Martie 1912.	K 10— în 1 Aprilie 1913.
K 10— " 1 Maiu 1912.	K 10— " 1 Iulie 1913.
K 10— " 1 August 1912.	K 10— " 1 Septemvrie 1913.
K 10— " 1 Noemvrie 1912	K 10— " 1 Noemvrie 2913.
K 10— " 1 Februarie 1913	

Se pot plăti și mai multe rate sau întreg capitalul deodată. După ratele plătite se restituie 6% interese. Ratele restante sunt a să plăti cu 7% interes de întârziere.

Sumele intrate peste prețul nominal al acțiilor, se vor adauge la fondul de rezervă.

La caz de neplătire a acțiilor, se aplică §-ul 9 din statute.

Domnii acționari sunt rugați să își prezinte acțiile lor (fără coala de cupoane) pentru optare, folosind epistola de pe contrapagină. Imediat după efectuarea optării, acțiunile se înapoiază împreună cu certificatele interinale.

Acțiunile din emisiunea aceasta participă la dividenda anului 1914.

Hunyad-Dobra, la 9 Octomvrie 1911.

„Grănițerul“

institut de credit și economii, ca societate
pe acții în Hunyad-Dobra.